

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martina Soukupová

**Výchovné působení rodičů na dítě po odkladu školní
docházky**

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Jiří Dvořáček CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2015-2018

BACHELOR THESIS

Martina Soukupová

**Parental educational impact on a child after the
postponement of school attendance**

Prague 2018

The Bachelor Thesis Supervisor: Doc. PhDr. Jiří Dvořáček CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Jiřímu Dvořáčkovi CSc. za odborné vedení, rady, vstřícnost a užitečné připomínky, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Dále chci poděkovat vedoucí PPP v Mělníku PaedDr. Zuzaně Černé a všem pedagogům MŠ a ZŠ v Kralupech nad Vltavou, kteří mi poskytli rozhovor.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá odkladem školní docházky. Cílem této práce je analyzovat odklad školní docházky a zjistit, jaké metody a prostředky se používají k přípravě dítěte do 1. ročníku základní školy. V teoretické části je historie povinné školní docházky, příčiny odkladu, legislativní vymezení školní docházky, vývoj dítěte v předškolním věku, jeho školní zralost a připravenost. Praktická část se skládá z rozhovorů s pedagogy mateřských a základních škol a z dotazníkového šetření, které je určené pro rodiče dětí po odkladu školní docházky. Z dotazníkového šetření a z rozhovorů pedagogů je zjišťováno výchovné působení na dítě v předškolním věku, dále je zjišťována nejčastější příčina odkladu povinné školní docházky ve městě Kralupy nad Vltavou. Výzkumný materiál byl pořízen ve městě Kralupy nad Vltavou. Výsledky byly následně v praktické části zpracovány.

Klíčová slova

Důvody odkladu školní docházky, legislativní vymezení povinné školní docházky, mateřská škola, přípravná třída, školní připravenost, školní zralost, vývoj dítěte předškolního věku, základní škola.

Annotation

The bachelor thesis addresses the postponement of school attendance. The thesis aims to analyze the postponement of school attendance and ascertain which methods and means are used for the preparation of a child for the first year of elementary school. The theoretical part covers the history of compulsory school attendance, the causes of its postponement, the legislative definition of school attendance, the development of preschool children, their maturity and readiness for school. The practical part consists of an interview with educators in maternity and elementary schools and a questionnaire survey aimed at parents of children after the postponement of school attendance. The questionnaire ascertains the educational impact on preschool children as well as the most common cause of the postponement of school attendance. The methods and educational means of the research material were obtained in the town of Kralupy nad Vltavou. The results of the practical part were processed further.

Keywords

Elementary school, legislative definition of compulsory school attendance, maturity for school, nursery school, preparatory class, readiness for school, reasons for the postponement of school attendance, the development of a preschool child.

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HISTORIE POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	11
1.1 Školství v českých zemích v 17. – 19. století	11
1.2 Školství v českých zemích 1918-1989.....	13
1.3 Školství od roku 1989 po současnost.....	15
2 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	17
2.1 Mateřská škola	17
2.2 Přípravná třída.....	19
2.3 Zápis do 1.třídy	19
2.4 Legislativní vymezení povinné školní docházky	20
3 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	22
3.1 Vývoj řeči	23
3.2 Sociální a emoční vývoj.....	24
3.3 Kognitivní vývoj	25
3.4 Tělesný a motorický vývoj	26
3.5 Školní připravenost a zralost.....	27
4 ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	29
4.1 Důvody odkladu povinné školní docházky.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 CÍLE A HYPOTÉZY	34
6 METODY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A PRŮBĚH VÝZKUMU	35
7 ROZHOVOR S PEDAGOGY MŠ	37
8 ROZHOVOR S PEDAGOGY ZŠ	43
9 ANALÝZA VÝZKUMNÉHO MATERIÁLU	48
10 SHRNU TÍ	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60

SEZNAM ZKRATEK 62

SEZNAM PŘÍLOH..... 63

ÚVOD

Téma problematiky odkladu školní docházky autorka zvolila, neboť v danou chvíli řešila nástup svého syna do 1. ročníku základní školy. Pro autorku bylo velké dilema, zda dát chlapce, kterému bylo nedávno šest let do školního zařízení nebo mu dát raději odklad. Byla si vědoma toho, že vstup do první třídy je pro dítě velká životní změna a v případě, že dítě není ještě zralé a připravené, mohl by pro něj být vstup do 1. třídy velmi složitý a problematický. Po návštěvě pedagogicko-psychologické poradny a konzultací s učitelkou v mateřské škole, došla autorka k rozhodnutí dát syna do první třídy.

Stejný problém jako ona řeší každoročně mnoho rodičů budoucích žáků prvních tříd. Mateřské školy jsou mnohdy přeplněné, nemohou tedy všem dětem nabídnout kvalitní předškolní výchovu. První třídy se také potýkají s vysokým počtem žáků a není zde moc prostoru pro individuální přístup. V rozhovoru s učitelkami mateřských a základních škol autorka hledala hlavně odpověď na otázku, kdy je odklad školní docházky správný.

Hlavním cílem je analýza povinné školní docházky, rozbor příčin jejího odkladu, analýza školní zralosti a školní připravenosti v souvislosti s odkladem školní docházky. Toto šetření bylo provedeno ve městě Kralupy nad Vltavou.

V první kapitole empirické části je zahrnuta historie povinné školní docházky. Obsahuje porovnání výchovného přístupu k dítěti v různých etapách dějin. Ve druhé kapitole je popsán způsob vzdělávání a rozvoje dítěte v mateřské škole a v přípravné třídě, zápis do první třídy ZŠ. Součástí této kapitoly je také legislativní vymezení povinné školní docházky. Třetí kapitola se zabývá charakteristikou dítěte předškolního věku. Je zde definována školní zralost, školní připravenost a popisují se zde jednotlivé etapy vývoje dítěte. Čtvrtá kapitola se zabývá charakteristikou odkladu školní docházky a jeho příčinami.

Praktická část řeší výchovné působení rodičů na dítě po odkladu školní docházky. Tato problematika je konkretizována a posuzuje se práce rodičů a práce pedagogů v mateřských školách. Výzkumná část zahrnuje dotazník pro rodiče dítěte s odkladem povinné školní docházky. Dále obsahuje rozhovory s pedagogy ve školských institucích. Tyto výzkumné metody autorce pomohou vyjasnit nejčastější příčiny odkladu ve městě Kralupy nad Vltavou

a osvětlit spolupráci mezi rodiči a pedagogy a jejich působení na dítě po odkladu povinné školní docházky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

1.1 ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V 17. – 19. STOLETÍ

Základy povinné školní docházky v českých zemích byly položeny za vlády Marie Terezie. Rakouská monarchie v době osvícenství propagovala vzdělanost, což mělo za následek ekonomický růst a společenský pokrok.

Marie Terezie povolala do Vídně Ignaze Von Felbigera, jenž vytvořil všeobecný školní řád, který byl uzákoněn 6. 12. 1774. Základy této školské reformy z roku 1774 platily až do roku 1869. Bylo zavedeno šestileté povinné vzdělávání. Všeobecná vzdělávací povinnost však neznamenala povinnou školní docházku, jednalo se spíše o zpřístupnění vzdělávání všem dětem. Zejména venkovské děti chodily do školy většinou pouze v zimě. Byly zřízeny 3 druhy škol. Školy triviální, hlavní a normální.

Ve školách triviálních se vyučovalo čtení, psaní a počítání. Vyučování probíhalo v mateřském jazyce a tyto instituce se vyskytovaly na vesnicích a v obcích. Vyučovalo se také hospodářství a řemeslu, dívky se učily šití a pletení. Školy hlavní byly ve městech. Vyučování probíhalo zpočátku v mateřském jazyce, od 2. ročníku se začalo vyučovat i v jazyce německém. Kromě předmětů z trivie měli žáci i jiné předměty, jako základy latinského jazyka, kreslení nebo sloh. Školy normální byly zřizovány v zemských městech. Tyto školy měly stejné předměty jako školy hlavní, ale osnova byla rozšířená, vyučovacím jazykem byla němčina. V roce 1775 byly zřízeny preparandy. Šlo o instituce, které poskytovaly učitelskou přípravu pro školy. Po třech měsících studia se zájemce stal pomocníkem na škole triviální, po šesti měsících na škole hlavní. Po roční pomocnické službě mohl složit učitelskou zkoušku. (Vališová, Kasíková, 2007)

Gymnázia v té době byla pětiletá a byla určena pro vyšší společenskou vrstvu. Dříve se vyučovalo v latinském jazyce, ale po roce 1774 se učilo v jazyce německém. Mezi předměty patřila například matematika, zeměpis, dějepis či přírodopis. Úroveň výuky byla srovnatelná se školou hlavní. Všechny předměty vyučoval jeden učitel. V letech 1808–1818 vznikly

úpravy a studium na gymnáziích se prodloužilo o 1 rok. V roce 1849 byly provedeny změny a vznikly odborné školy. Zde se vyučovalo zbožíznalství, obchod a účetnictví i právo. Na vysokých školách se rozvíjela především medicína, právo a filozofické fakulty. Školy byly dotovány státem, obcemi, městy, církvemi a feudály.

Josef II., syn Marie Terezie, pokračoval v reformách školství. Zejména rozšířil síť škol, na každých 90 až 100 dětí připadala 1 škola. Rodičům, kteří své děti neposílali pravidelně do škol, hrozila peněžitá pokuta nebo jednodenní vězení. Povinná školní docházka byla zavedena i pro dívky. Kvůli silicím tlaku musel Josef II. ještě před svou smrtí mnoho svých reforem odvolat. (Vališová, Kasíková, 2007)

Novodobé dějiny české pedagogiky se začínají psát v době národního obrození. Národní obrození bylo podporováno především intelektuály. Byla zde snaha o národní cítění a snaha čelit silicím germanizaci, velký důraz zde byl kladen na všeobecné vzdělávání. Výraznými osobnostmi té doby byli Jakub Jan Ryba, Magdalena Dobromila Rettigová, Jan Nepomuk Filcík nebo Karel Slavoj Amerling. (Dvořáček, 2009)

Významným pokrokem ve vzdělání bylo roku 1869 vydání říšského zákona L. von Hasnerem. Na základě tohoto zákona byla místo šestiletého trivía zavedena povinná osmiletá školní docházka v obecných školách. Jejich cílem byla výchova k mravnosti, zbožnosti a výuka jazyka, počtů, psaní, tělocviku, náboženství a zpěvu. Byla jak pro chlapce, tak pro dívky ve věku 6 – 14 let. Současně byly vytvořeny nepovinné školy měšťanské, které poskytovaly vyšší vzdělání pro děti, které nenavštěvovaly střední školu. Po dokončení školy odcházely děti do praxe. Děti ze středních a vyšších společenských vrstev se dále vzdělávaly na gymnáziích. Gymnázia byla osmiletá a učilo se zde klasickým jazykům.

Rozvoj průmyslu a zemědělství měl za následek založení odborných škol. V polovině 19. století byly založeny školy průmyslové, které byly podporovány průmyslovými podniky. Středoškolské vzdělání se také rozrůstalo na školy hospodářské či lesnické. (Vališová, Kasíková, 2007)

V neposlední řadě se reformovalo učitelské vzdělání. Preparandy byly nahrazeny čtyřletým učitelským vzděláním v ústavech. Učitelské vzdělání mělo v té době větší prestiž a učit mohly i neprovdané ženy. Po svatbě toto povolání musely opustit, tzv. učitelský celibát. Církev se obávala ztráty svého vlivu na společnost a průmyslníci se obávali ztráty levné

dětské pracovní síly. Nesouhlas církve a některých průmyslníků vedl k novelizaci tohoto školského zákona. Novelizací bylo omezeno učivo, byl zvýšen počet žáků ve třídě a zejména byly zavedeny úlevy ve školní docházce týkající se žáků starších 12 let. (Vališová, Kasíková, 2007)

Ve druhé polovině 19. století měli na českou pedagogiku vliv Gustav Adolf Lindner, Miroslav Tyrš nebo Otakar Hostinský. (Dvořáček, 2009)

1.2 ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH 1918-1989

Roku 1918 vzniklo samostatné Československo, v platnosti zde zůstávaly zákony z období monarchie. Roku 1920 vzniká ústava, kde jsou zakotveny demokratické myšlenky a rovnost všech občanů, což se promítlo i do školství.

Školský zákon byl vydán roku 1922. Řešil pouze dílčí úpravy, například zavedl občanskou nauku, ruční práce, snížil počet žáků ve třídě, zrušil celibát učitelů a úlevy ve školní docházce. Na středních školách byla společná výuka chlapců i děvčat. Školy se odtrhly od církve a byly zestátněny. Mezi významné osobnosti této doby patřil Otokar Chlup, který byl představitelem socialistické pedagogiky. Další výraznou osobností byl Václav Příhoda, který napsal mnoho knih, byl významný pedagog a psycholog, jenž se zajímal o behaviorismus a reformní pedagogiku.

České školství bylo v období druhé světové války potlačováno. Ve školách se začalo opět vyučovat v německém jazyce, snižovaly se počty žáků ve třídách a některé školy byly rušeny. Tyto negativní změny měly svůj účel. Cílem byla menší vzdělanost a větší podřízenost německému národu. (Dvořáček, 2009)

„Po osvobození v roce 1945 stanovil změny Košický vládní program. Jednalo se hlavně o odstranění následků fašistické okupace a o důslednou demokratizaci výchovy a vzdělání

(základní školní vzdělání je jednotné, povinné a bezplatné, školy jsou státní a státu také přísluší vedení veškeré výchovy a všeho vyučování aj.)“ (Dvořáček, 2009. s. 57)

Po roce 1946 byly zřízeny pedagogické fakulty při univerzitách v Československu. Školský zákon z roku 1948, který vzniká po vítězství KSČ, pojednává o jednotném školství. Povinná školní docházka byla o jeden rok delší. Na školách se vyučoval ruský jazyk a byla zdůrazňována političnost škol.

V roce 1953 byl vydán zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Došlo ke zkrácení povinné školní docházky na osm let. V té době vznikla i jedenáctiletá střední škola. Tento rok byl velmi nepříznivý v oblasti školství a školská úroveň klesala. Učitelé vyučující první stupeň základní školy se vzdělávali na čtyřletých pedagogických školách.

Roku 1960 byl vydán zákon o soustavě výchovy a vzdělávání, jenž nařizoval devítiletou povinnou školní docházku. Žáci mohli studovat na odborných učilištích, učňovských školách, středních odborných učilištích či na gymnáziích. O čtyři roky později, po vydání zákona, se mohli pedagogové opět vzdělávat na pedagogických fakultách. Finanční prostředky byly ve velké míře investovány do zájmových aktivit mládeže. Toto období bylo pro školství příznivější než rok 1953, kdy se do školství investovalo mnohem méně.

Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy z roku 1976 byla rozsáhlá reforma. Byla zavedena desetiletá povinná školní docházka. Studium na ZŠ bylo osmileté a poprvé se neztotožňovalo s délkou povinné školní docházky. Po osmi letech studia si mohl žák vybrat střední odborné učiliště, střední odbornou školu, konzervatoř nebo gymnázium. Po absolvování střední školy dokončené maturitou bylo možné absolvovat studium na vysoké škole. Společnost se snažila vyrovnat evropskému průměru, tudíž se zvýšil počet studentů. Školství bylo v té době na dobré úrovni. Kladl se důraz i na mateřské školy. Začaly vznikat zvláštní třídy. Tyto třídy byly v mateřských i základních školách. Chodily do nich děti s lehčím fyzickým a psychickým typem postižení. Na mateřské školy se pohlíželo jako na instituce nejen vzdělávací, ale i výchovné. (Dvořáček, 2009)

1.3 ŠKOLSTVÍ OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST

Po roce 1989 přinesly politické změny také radikální změny v oblasti školství. Povinná školní docházka trvala 9 let. Gymnázia, která připravují na studium na vysokých školách, měla 4 až 8 ročníků, střední školy byly čtyřleté. Začaly vznikat školy alternativní, které byly zakládány podnikateli, společnostmi nebo církvemi. Vznikaly školy waldorfské, montessoriovské či daltonské. Školy měly větší nezávislost v oblasti kurikula, tj. mohly mít svůj vlastní vzdělávací program, upravovat si osnovy a učební plány. Větší důraz se kladl na vyučování cizích jazyků. (Vališová, Kasíková, 2007)

Ve školském zákoně proběhlo mnoho úprav. Žáci mohli například odcházet na střední školu již z osmé třídy. Dalšími významnými zákony byla novela školského zákona o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol z roku 1995 a zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání z roku 2004. (Dvořáček, 2014)

Systém současného školství je ve své podstatě převratný. Je tvořen ZŠ, středními školami, konzervatořemi, VOŠ, ZUŠ a jazykovými školami a v neposlední řadě i MŠ.

- **MŠ** jsou zpravidla pro děti od 3 do 6 let. Děti předškolního věku jsou do mateřské školy přijímány přednostně. MŠ mohou být státní i soukromé.
- **ZŠ** zajišťují v dnešní době povinnou devítiletou školní docházku. Jsou rozdělené na 1. a 2. stupeň. Při základních školách mohou být i přípravné třídy, které jsou pro děti s nedostatečnou školní připraveností.
- **Střední školy** zahrnují gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště. Střední školy nabízejí tři stupně vzdělání.
 1. střední vzdělání (1 nebo 2 roky denní formy vzdělávání)
 2. střední vzdělání zakončené výučním listem (2 nebo 3 roky)
 3. střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou (4 roky)
- **Konzervatoře** poskytují čtyřleté až osmileté studium. Zaměřují se na umění jako je hudba, tanec či zpěv. Jedná se o střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Student může absolvovat také vyšší odborné vzdělání, které je zakončeno absolutoriem.

- **VOŠ** jsou určeny studentům středních škol, kteří složili maturitní zkoušku. Délka studia je dva až tři roky, je zakončeno absolutoriem.
- **VŠ** v České republice se rozlišují na univerzitní a neuniverzitní. První typ poskytuje studium bakalářské, magisterské a doktorské, typ druhý doktorské studium neposkytuje.
- **ZUŠ** poskytují vzdělání v uměleckých oborech.
- **Jazykové školy** zakončené státní jazykovou zkouškou jsou určeny těm, kteří se vzdělávají v cizím jazyce (Vališová, Kasíková, 2007)

2 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

2.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA

Mateřská škola je zařízení pro děti předškolního věku. Děti si zde osvojují základní vědomosti a dovednosti. Cíle předškolního vzdělávání jsou dány školským zákonem.

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>)

Každá mateřská škola má rámcový vzdělávací program, jejím hlavním cílem je vzdělání a školní příprava. Děti jsou stimulovány různými činnostmi a svým způsobem MŠ supluje rodinnou výchovu. Učí se zde samostatnosti a poznání.

Existují mateřské školy státní a mateřské školy soukromé. Na státních MŠ jsou zavedeny poplatky pro dítě do věku 4 let. Pátý rok věku dítěte, který se bere jako rok předškolní, je od poplatku za školné osvobozen. Hradí se pouze výdaje za stravu. Platba za školné se v různých regionech liší. Záleží na řediteli školy. V případě soukromých MŠ se platí školné po celou dobu školní docházky. (Kropáčková, 2008)

Současná MŠ by měla spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou. V případě, že se budoucí prvňák zúčastní diagnostiky v PPP, by měl být o stavu výsledků informován také pedagog v MŠ. Podle Kropáčkové se rodiče i ZŠ spoléhají na práci učitelů v MŠ. Úspěch a základní znalosti má dítěti vštípit pravidelná docházka do MŠ. Učitelka v MŠ by měla respektovat individuální tempo jednotlivých dětí ve své třídě a podle toho s nimi pracovat. Děti by měly být vedeny k samostatnému rozhodování a aktivně se zapojovat do různých činností. Dobré klima ve třídě má příznivý vliv na dítě v MŠ. (Průcha, Kořátková, 2013)

Pedagog v mateřské škole by měl komunikovat s rodiči a seznamovat je s aktuálními vzdělávacími programy. Zde je vhodná spolupráce rodiče a MŠ.

Během dne by měl pedagog určit vhodnou délku volných her, pohybových aktivit a řízených činností tak, aby byl naplněn vzdělávací program a zároveň byl dítěti dán prostor k vlastnímu rozvíjení a hře. Učitelka by měla při rozvržení činností přistupovat individuálně k potřebám dětí. (Průcha, Kořátková, 2013)

Dítě od tří let již není vázáno pouze na matku. V tomto období si již uvědomuje samo sebe a potřebuje své vrstevníky. V mateřské škole si spolu děti hrají a budují si vzájemné vztahy. Spolupracují spolu a začleňují se do společnosti. MŠ také dětem umožňuje rozvíjet své schopnosti a nabízí jim i nutný odpočinek. Budoucímu školákovi poskytuje vhodné hygienické a sociální návyky. (Matějček, 1996)

Vedle tradičních mateřských škol je možno navštěvovat i mateřské školy alternativní.

Waldorfská MŠ – zde je kladen velký důraz na rozvíjení aktivit dětí, jejich zájmů a potřeb. Výchovně vzdělávací proces je zde veden harmonicky. Pedagog v MŠ s dětmi ve všech činnostech spolupracuje.

MŠ podle Marie Montessori – u dětí se rozvíjí zodpovědnost, sebedůvěra a nezávislost. Rozvíjí se složka emoční, tělesná, duchovní a společenská. U dítěte je podporováno kritické myšlení, jeho tvořivost, schopnost spolupráce i schopnost řešit problémy i za pomoci ostatních. Je kladen důraz na přirozený vývoj, kde si děti udrží pocit zvědavosti a údivu.

Daltonská MŠ – je kladen důraz na samostatnost a zodpovědnost. Dítě si svoji činnost zvolí samo a pracuje též samostatně. Určí si délku a čas své práce. Jestliže potřebuje pomoci, spolupracuje nejprve s ostatními dětmi a až nakonec osloví pedagoga. (Kloudová, 2013)

2.2 PŘÍPRAVNÁ TŘÍDA

Přípravná třída je určena dětem po odkladu školní docházky, kterým má pomoci vyrovnat jejich vývoj tak, aby byly dostatečně připravené na vstup do 1. třídy. Bývá zřizována při ZŠ. Předškoláci si zde osvojují školní návyky a procvičují si ve větší míře než v MŠ znalosti a dovednosti. Přípravné třídy jsou nultým ročníkem a děti se díky nim lépe adaptují na školu. (Beníšková, 2007)

„Vzdělávací obsah přípravné třídy (tzn., co se má učit v přípravné třídě) je součástí školního vzdělávacího programu základní školy, ale vychází z rámcového programu pro předškolní vzdělávání.“ (Kropáčková, 2008, s. 85) Ve třídě může být 10 až 15 žáků. Učitel vždy na konci pololetí vypracuje zprávu o každém žákovi. Posudek je předán rodičům či zákonným zástupcům a ZŠ, na kterou má dotyčné dítě nastoupit. Ve zprávě je zachycen průběh předškolní přípravy daného žáka. V závěru je dáno doporučení pro jeho následné vzdělávání. Jestliže předškolák navštěvuje přípravnou třídu ve své ZŠ, hodnocení žákova prospěchu se ZŠ nezasílá. Podle školského zákona č. 561/2004 se dítě do přípravné třídy dostane na základě písemného vyjádření z poradenského zařízení. Písemné vyjádření musí dát i rodiče dítěte. O přijetí dítěte rozhoduje ředitel školy. (Bednářová, Šmardová, 2015)

2.3 ZÁPIS DO 1.TŘÍDY

Zápis budoucího prvňáčka do školního zařízení není životní změnou jen pro děti, ale i pro rodiče. Škola plní funkce, které souvisejí s legislativním úkonem, diagnostikou dítěte a podává rodičům informace o jejich dítěti. Pojmem legislativní úkon se rozumí samotný zápis do školy. Stanovuje jej zákon č. 49/2009 Sb. Pojednává o nutnosti a povinnosti rodiče přihlásit svého potomka do školního zařízení. Zápis je určen dětem, kterým bylo šest let od září minulého roku nebo jim bude šest let do konce měsíce srpna následujícího roku. Při zápisu do první třídy se posuzuje školní zralost a připravenost. V případě nějakých nedostatků

je rodičům doporučeno vyšetření v PPP nebo SPC či logopedické vyšetření. Může být navrženo také umístění do přípravné třídy. V neposlední řadě škola rodiče informuje o průběhu zápisu. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Dítě je při zápisu zkoušeno z toho, jak se jmenuje, jestli zná svůj věk, adresu a barvy. Dále je prověřována řeč, při které se pedagog soustředí na správnou výslovnost. Sleduje se laterálníta, to znamená, která ruka je dominantní, a úroveň kresby. Zkoumá se to, zda dítě umí písmena. Zjišťuje se matematická představivost a znalost geometrických tvarů. Prověřuje se prostorová orientace, orientace v čase a také chování dítěte při zápisu. (Beníšková, 2007)

Bednářová, Šmardová tvrdí, že zápis do školy je pro dítě ukazatelem toho, jak je připravené a zralé na školu. Dítě se zde poprvé seznámí se školou. Zápis by měl odhalit způsobilost dítěte ke školní docházce. (Bednářová, Šmardová, 2015)

2.4 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Legislativní rámec je dán zákonem č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Legislativní vymezení povinné školní docházky dětem určuje povinnost školního vzdělávání. Počátek povinného vzdělávání začíná po dni, kdy dítě dosáhlo šesti let, je narozeno do konce srpna a je na školu dostatečně zralé. Děti narozené od září do prosince mohou nastoupit do první třídy v případě, že o to požádá rodič, který má příslušné dokumenty z odborného vyšetření o způsobilosti ke školnímu vzdělávání. Povinná školní docházka se týká také cizinců, kteří se na území České republiky vyskytují déle než 90 dní nebo jsou azylanty, jež potřebují zajistit mezinárodní ochranu. Před samotným vstupem do školy a plněním povinné školní docházky musí zákonný zástupce se svým dítětem k tzv. zápisu, který je nutné absolvovat před samotným školním vzděláváním.

Hlavním kritériem pro školní docházku žáka je spádová škola na základě trvalého bydliště. O přijmutí předškoláka do vyučovacího procesu dané základní školy rozhoduje ředitel. Jestliže dítě nenastupuje do své spádové školy, je oznamovací povinností ředitele tuto skutečnost řediteli spádové školy nahlásit. Úřad, na jehož území se vyskytují základní školy, v dostatečném předstihu zašle výpis všech spádových dětí, kde je kromě jména a data narození, také adresa trvalého bydliště.

Povinná školní docházka se vztahuje na devět let. Přesná definice legislativního vymezení odkladu povinné školní docházky se nachází v plném znění v příloze C. (Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání)

3 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Podle Kloudové je předškolní věk charakteristický pro děti ve věku 3–6 let. Dětská populace je v tomto období velice zvědavá. Dochází k osamostatňování a odpoutávání se od matky. V oblasti řečové nastává také velký rozvoj, který je pro komunikaci ve společnosti značně důležitý. Co je však pro dítě v tomto období nejdůležitější a typické, je hra. (Kloudová, 2013)

Díky hře se dítě rozvíjí. Zvolením správného typu hry se u dítěte procvičuje mozek a tím se zdokonaluje paměť. Rozvíjí se oblast zraková, sluchová, řečová. Díky hře se získávají nové vědomosti a dovednosti. Rodiče by si se svými dětmi měli hrát každý den a měli by zvolit takovou hru, která upoutá pozornost dítěte a je přiměřená věku. Délka společné hry by mohla trvat v rozmezí čtvrt hodiny až půl hodiny denně. Každý rodič by si měl uvědomit, že tím s dítětem utužuje nejenom dobré vztahy, ale vhodným typem hry může příznivě ovlivnit jeho vývoj. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Každá hra má své vývojové stadium. Podle S. Millarové se na jejich základě určuje sociální vyspělost. Patří sem hra:

- Samostatná – nejrozšířenější je u jedinců od narození do 3 let věku.
- Paralelní – hra jedinců vedle sebe, není spolupráce ani řečový projev, týká se nápodoby, experimentování a motivace.
- Sdružující – především v předškolním věku, bývá při námětových hrách, kdy při dvou různých činnostech dochází ke komunikaci a spolupráci.
- Kooperativní – má svá pravidla (např. hra na schovávanou, na četníky a zloděje apod.)
Dítě si osvojuje sociální role a pozice. (Millarová in Svobodová, 2010)

3.1 VÝVOJ ŘEČI

Řeč patří mezi nejvýznamnější komunikační prostředky. Nejdříve se projevuje novorozeneckým křikem. Postupem času se řeč vyvíjí a stává se z ní komunikační nástroj. Řeč je úzce vázána na motoriku, zrakové a sluchové vnímání a sociální prostředí. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Předškolák by se měl umět vyjadřovat a říct, co by chtěl, co zažil, být schopný vyprávět krátký příběh nebo pohádku. Věty by měly být rozvinuté a gramaticky správné. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Podle Bednářové, Šmardové má řeč důležitou funkci ve školním vzdělávacím procesu. Ovlivňuje rozvoj myšlení, úroveň poznávání, schopnost učení i sociální sféru. Kvalita řeči má dopad na sociální vztahy.

Řeč jako komplexní schopnost tvoří několik jazykových rovin:

- **Oblast foneticko-fonologická** představuje diferenciaci hlásek a výslovnosti. Již předškolák dokáže odlišit veškeré hlásky, nejspíše však do věku 8 let. V období od 5 do 7 let je třeba věnovat zvýšenou pozornost dobré výslovnosti. Do té doby je zapotřebí logopedické péče. Po sedmém roce je tato péče velmi náročná a s nejistým výsledkem.
- **Morfologicko-syntaktická oblast** znázorňuje skloňování a časování slov. Dítě po 4. roce života se již obvykle vyjadřuje ve větách či souvětích. Do tohoto věku mohou přetrvávat určité slovní neobratnosti. Jedná se o špatná tvarosloví a větosloví.
- **Oblast lexikálně-sémantická** znamená v širším pojetí porozumění řeči. Všeobecně zahrnuje vyjadřování a chápání různých pojmů jako jsou synonyma (podobné výrazy), homonyma (souzvukné výrazy různého významu), či antonyma (protiklady).
- **Oblast pragmatická** zahrnuje využití mluveného slova v praxi. Jedná se o vyjadřování nebo oznámení nějaké informace. Součástí řečového projevu je zároveň mimika a gestikulace. Předškolák by měl být schopen porozumět daným pokynům, pohádkám a zadaným činnostem. Slovní zásoba předškoláka by měla vykazovat určité slovní obratnosti a vyjadřovací schopnost přiměřenou věku. Špatné vyjadřovací

schopnosti či nesprávný řečový vývoj vedou k problémům při psaní a čtení (Bednářová, Šmardová, 2015)

3.2 SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ VÝVOJ

V předškolním věku by se dítě mělo orientovat ve svých i cizích emocích. Své emoce by mělo umět lépe ovládat. Zvláště by mělo být schopno zvládat svoji případnou agresivitu, strach nebo úzkost. Očekává se od něj zvládnutí určité zátěže plynoucí z požadavků školní práce. Dítě by mělo být schopno začlenit se v kolektivu svých spolužáků a zvládat požadavky svého pedagoga. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Sociální vývoj je podle Bednářové a Šmardové ovlivněn sociokulturními i ekonomickými podmínkami, v nichž jedinec vyrůstá. Záleží na kultuře, normách, hodnotách, tradicích a náboženství. Vliv na sociální vývoj dítěte má především rodinné prostředí, zdravotní stav a osobnost dítěte, jako je např. jeho temperament (extroverze – introverze, samostatnost - závislost aj.). (Bednářová, Šmardová, 2007)

Sociální vývoj má 3 hlediska. Jedinec se vyvíjí z pohledu sociální reaktivity, kontroly a role. Sociální reaktivita se značí emočními vztahy k lidem. Sociální kontrola se u dítěte vyvíjí příkazy a zákazy. Dospělá autorita dítěti určuje pravidla a očekává od malého jedince pozitivní zpětnou vazbu. Sociální role je přijímána v různých společenských situacích. Předškolák plní různou roli v rodině a jinou roli zastává v sociální skupině. Předpokládá se vhodné chování, které je pro danou roli adekvátní. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

3.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ

Vnímání zahrnuje oblast zrakovou a sluchovou. Zrakové vnímání by mělo být na takové úrovni, aby dítě zvládlo diferencovat různé obrázky, sestavit skládačku a stavebnici přiměřené věku dítěte. Předškolák by se měl orientovat v prostoru (nahore, dole, vpředu, vzadu). Měl by být schopen vyjmenovat všechny barvy, znát základní geometrické tvary. Měl by ovládat pravolevou orientaci, tedy být schopen odlišit pravou a levou ruku. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Bednářová a Šmardová tvrdí, že zrakové vnímání se u dítěte musí rozvíjet. Na základě toho pak dítě ve škole zvládá práci s písmeny, čísly a symboly. Jestliže se s dítětem před vstupem do školy vnímání nerozvíjí, má tato skutečnost negativní dopad na zrakové vnímání. Tím je narušený i jeho způsob myšlení. Nedostatečně vnímá abstraktní symboly, kterými jsou čísla a písmena. Následkem je deficit zrakové percepce. To má vliv na vnímání trivia (čtení, psaní a počítání). (Bednářová, Šmardová, 2015)

Sluchové vnímání by mělo být vyvinuto tak, aby byla možná diferenciací hlásek na začátku a na konci slova nebo věty. Trojslabičná slova by mělo umět vyhláskovat. V tomto období se rozvíjí sluchová orientace, dítě by tedy mělo poznat, z kterého směru zvuk přichází, jaká je hlasitost a délka tónu. Předškolák by měl diferencovat jednoduchá slova, zda jsou totožná, odlišná nebo se podobají.

Pozornost – budoucí prvňák by měl svoji pozornost v rámci jedné aktivity udržet optimálně na deset minut, a to i v případě, že se mu dané téma nelíbí. I kdyby předškoláka určitá činnost nezajímala, měl by být schopen zadaný úkol dokončit. Budoucí školák by měl bez problému odříkat odvyprávěnou pohádku.

Paměť – v tomto věku se předpokládá znalost kratších básniček, říkadél a písni. Dítě by mělo mít určité znalosti a schopnosti zapamatovat si informace. Očekává se, že dítě si zapamatuje nejen krátkou větu, ale i krátkou, jednoduchou pohádku. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

3.4 TĚLESNÝ A MOTORICKÝ VÝVOJ

Obvyklá výška je v předškolním období 90 až 120 cm. Váha u dítěte předškolního věku se pohybuje v rozmezí 15 až 25 kg. V oblasti kosterního vývoje dochází k značnému prodlužování dlouhých kostí. Předškolák by se měl vyvarovat špatných návyků držení těla a nošení těžkých věcí. Ze zdravotního hlediska je to vhodná prevence vzniku kýly. Tělo dítěte si v tomto období vytváří také potřebnou imunitu (Kloudová, 2013)

Po fyzické stránce má podle Kreislové předškolák nadměru energie, avšak snáze se unaví. Příčinou je velké úsilí, které musí při plnění úkolů vynaložit. Proto je zapotřebí krátkého odpočinku v podobě nějaké zábavy. Znakem pro fyzickou zralost je ustálená laterálita. Své pohyby umí koordinovat, v oblasti jemné a hrubé motoriky se ještě rozvíjí. (Kreislová, 2008)

Zlepšuje se koordinace pohybů, tudíž je lepší i obratnost.

Dítě by mělo být schopno zvládnout tyto činnosti:

- plynulá a rovná chůze
- stoj na jedné noze
- překračování, přelézání a plazení se pod nízkou překážkou
- vyhýbání se překážkám
- pochodová chůze
- výstup na mírně šikmou plochu
- skok do dálky snožmo
- hod míčem mávnutím paže horním obloukem
- koulení míčem správným směrem
- správné držení lžice a hrnku

Postupně se dítě zdokonaluje a starší děti již zvládají po jedné noze i skákat. Skok do dálky je schopno provést s odrazem. Během 3. až 4. roku života se zlepšuje jemná motorika.

Zhruba od šesti let si předškolák dokáže:

- zavázat tkaničky u bot
- navléknout korálky (Kloudová, 2013)

Jemná motorika představuje manipulaci s předměty, kdežto hrubá motorika znamená samostatný pohyb. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Přibližně ve 2 letech začíná dítě kreslit. Kresba je grafomotorický projev, kterým dítě vyjadřuje své pocity. Dítě je ve 3 letech schopno nakreslit čáry vertikální, kruhové a horizontální, v 5 letech umí nakreslit čtverec, v 6 letech nakreslí trojúhelník a v 7 letech zvládne kosodélník. (Langmeier, Krejčířová in Zelinková 2007)

Kresba je neverbální projev dítěte. Dítě zobrazuje realitu, jak jí vnímá, v závislosti na dosažené úrovni psychického vývoje. Velmi dobře lze psychický rozvoj dítěte diagnostikovat na kresbě lidské postavy. (Vágnerová, 2005)

3.5 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST A ZRALOST

Podle Jucovičové, Žáčkové je rozdíl mezi zralostí a připraveností. Školní zralost je především způsobena zráním organismu, ale školní připravenost souvisí s výchovou, učením a vlivem sociálního prostředí. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Školní připravenost

Školní připravenost spočívá ve znalosti jak se učit. Goleman uvádí sedm hlavních hledisek této schopnosti:

- Sebevědomí – dítě má oporu dospělé osoby v případě potřeby pomoci, dokáže kontrolovat své chování, pohyby a okolní svět. V případě nějaké snahy má pocit úspěchu.
- Zvědavost – zájem o nové učení a o nové věci.
- Jednání s určitým cílem – uvědomění vlastních schopností, vytrvalost a schopnost ovlivňovat dění.
- Sebeovládání – vnitřní sebekontrola, ovládání svého chování, které je přiměřené věku dítěte.

- Schopnost pracovat s ostatními – základem je schopnost porozumět ostatním a to, jak dítě dokáže být pochopeno druhými.
- Komunikační schopnost – je spojeno s důvěrou dítěte a dobrými pocity z činností, které dítě provádí ve spolupráci s ostatními lidmi. Na základě slov si dítě vyměňuje myšlenky, pocity a představy.
- Schopnost spolupráce – umět spolupracovat s druhými, svoji činnost provádět tak, aby byla pro dítě i kolektiv vyhovující. (Goleman in Bednářová, Šmardová, 2015)

Školní zralost

Kreislová označuje školní zralost jako jeden z předpokladů toho, aby dítě zvládlo roli školáka. Jeho centrální nervová soustava dosáhla určité úrovně zralosti. To se projevilo v lepší schopnosti soustředit svoji pozornost a dítě je více odolné proti zátěži. Rozvíjí se motorika, zrakové i sluchové vnímání a sensorická koordinace. Pro správnou školní adaptaci je zapotřebí dostatečné úrovně autoregulace, neboli přizpůsobení se proměnným podmínkám. Doba školní zralosti je věkově daná v rozmezí 6–7 let, protože u dítěte v tomto období probíhají změny ve vývoji. Tyto změny jsou podmíněny zráním i učením. (Kreislová, 2008)

Školní zralost se podle Bednářové a Šmardové vyznačuje tím, že dítě dosáhlo dostatečného vývoje v oblasti psychické, fyzické a emocionálně-sociální. Je připravené zúčastnit se školního vzdělávání bez větších problémů. Školní zralost je v první řadě připravenost na nástup do první třídy.

Školní zralost má tři oblasti. Oblast fyzickou, psychickou a sociální. Protože oblast psychická je součástí sociální stránky, lze hovořit o sféře psychosociální. (Bednářová, Šmardová, 2015)

4 ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

K odkladu povinné školní docházky dochází tehdy, dojde-li u dítěte k nerovnoměrnému vývoji. Rizikovou skupinu představuje současná generace. Rodiče své potomky zahlcují elektronickými hrami a televizními programy. Dítě pak není dostatečně rozvíjeno. Odklad se provádí především u dětí, které jsou na školu nepřipravené ve více oblastech. Odklad školní docházky může nastat i v situaci, kdy má dítě pouze jeden problém. Důvodem odkladu je v této situaci značná závažnost daného problému. (Jucovičová, Žáčková 2014)

O udělení odkladu povinné školní docházky rozhoduje ředitel školy, do níž má žák nastoupit. Odklad je dítěti udělen dle zprávy od lékaře a na základě vyjádření poradenského zařízení. Pokud má předškolák takové potíže, u kterých se předpokládá odklad, je možné ještě před zápisem do první třídy předložit škole lékařské posudky. V tom případě nemusí dítě absolvovat zápis do první třídy a jeho docházka je mu automaticky odložena.

Dítě nemůže dostat odklad bez vyjádření odborníků a ani v případě nesouhlasu rodičů. Dříve nebyl odklad ve společnosti populární. Na dítě po odkladu se pohlíželo jako na hloupé a z tohoto důvodu nebyl rodiči preferován. Až postupem času se odborníkům podařilo rodiče přesvědčit o opaku. V dnešní době je odklad školní docházky považován za normální. V některých případech je na místě, protože ho dítě potřebuje. Jsou i situace, kdy odklad dítě nepotřebuje, a přesto je mu vstup do první třídy odepřen, neboť se rodiče domnívají, že tímto způsobem dítěti prodlouží dětství. Nepřipouštějí si, že dětem nijak odklad školní docházky neprospěje. V současnosti má odklad zhruba třetina dětí. Školní zákon stanovuje, že odklad školní docházky dostane dítě, které není na školu fyzicky nebo psychicky připraveno. (Beníšková, 2007)

Jestliže se rodič rozhodne dát svého potomka do školy i přes školní nezralost, může dojít ve výjimečných situacích i k dodatečnému odkladu povinné školní docházky. Dodatečný odklad školní docházky může být udělen, když má žák v první třídě potíže. To znamená, že nezvládá školní pracovní tempo. Rodiče se musí včas rozhodnout, neboť po prvním pololetí je dodatečný odklad školní docházky nemožný. Školák tedy musí 1. třídu opakovat. (Beníšková, 2007)

4.1 DŮVODY ODKLADU POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Pro odklad povinné školní docházky existují různé důvody. Tyto důvody však jednoznačně neznamenají, že je odklad pro dítě tím nejlepším řešením. Záleží především na rodičích, zda dítěti bude odklad umožněn či nikoliv. Důvody školního odkladu mohou být různého typu. Záleží na rozumové zralosti, citové zralosti, úrovni řeči, sociální zralosti, schopnosti soustředit se a schopnosti sebeobsluhy. Jestliže se u dítěte v určité oblasti vyskytuje nějaký druh školní nezralosti, je třeba zvážit, zda dítěti dát odklad školní docházky nebo mu vstup do první třídy umožnit. (Mgr. Jana Chamrádová, Mgr. Jaromíra Bednářová, 2017 [online].)

Nesprávný somatický vývoj

Nedá se říci, že by byla váha a výška jednoznačným podnětem pro posouzení školní zralosti. Důležitější pro posouzení způsobilosti je situace, kdy je dítě nedonošené s malou porodní váhou při narození. Jestliže u takového dítěte vzniknou problémy s motorikou, řečí a pozorností, mohou s tím souviset i poruchy učení. Také častá nemocnost nebo smyslové a tělesné vady mají na vývoj dítěte a jeho psychický stav negativní vliv. Dítě ve třídě nemá dostatečný kontakt se svými spolužáky. Prvňák nemá kontakt ani s pedagogem a nemá možnost zúčastnit se výkladu vyučujícího.

Tělesnému vývoji se mnohdy nepřikládá velká váha. Drobná stavba těla může být nevhodná v porovnání se staršími spolužáky. Může vést k tomu, že dítě bude terčem posměchu starších a větších spolužáků a dítě se nemusí v tomto případě cítit dobře. Jestliže je tedy dítě drobné postavy a je fyzicky nezralé, může být tato skutečnost doprovázena dalšími potížemi ve smyslu školní šikany. (Jucovičová, Žáčková 2014)

Logopedické vady

V případě, že dítě špatně vyslovuje hlásky, je vhodný odklad. Pedagog by mohl špatnou výslovnost u školáka překvalifikovat jako neznalost psaného textu. (Mgr. Jana Chamrádová, Mgr. Jaromíra Bednářová, 2017 [online].)

Jeden z důvodů odkladu související s řečí, který bývá častou příčinou odkladu školní docházky, je vývojová dysfázie. Vývojová dysfázie se charakterizuje jako opožděný řečový vývoj. K tomu dochází v důsledku opožděné zralosti centrální nervové soustavy. K vývojové dysfázii se později mohou přidat i další potíže, které se projeví až po nástupu do školního zařízení. Jedná se například o dyslexii nebo dysgrafii. (Kutálková, 2002)

Nezrálá řeč se u předškoláka projevuje tím, že nevyhledává komunikaci, má malou slovní zásobu, má problémy s vyjadřováním, při řeči mu není rozumět, má špatnou paměť, pokud jde o učení krátkých příběhů, říkanek nebo básniček. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Nevyhraněná lateralita

Pro úspěšný start ve škole je nezbytný i ukončený vývoj lateralizace. Díky vyhraněné lateralitě je dítě připraveno na psaní a kreslení. Jestliže rodiče neznají lateralitu svého dítěte, je vhodné odborné vyšetření. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Podle Bednářové, Šmardové je třeba lateralitu svého dítěte sledovat. Zajímat se, která ruka je dominantní při běžných činnostech a spontánních hrách. Lateralitu oka lze zjistit pomocí kukátka nebo krasohledu. To oko, kterým se dítě do otvoru podívá, je považováno za dominantní. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Sociální nezralost

Patří sem děti bázlivé, plačtivé, přecitlivělé a úzkostné. Sociálně nezralí jedinci mohou mít i emoční potíže. Bývají impulzivní a zvýšeně neklidní. Riziko se objevuje především u dětí z nefunkčních rodinných poměrů. Jedná se o absenci rodičovské výchovy, kdy dítě nemá v rodině dostatek podnětů a pociťuje deprivaci. Jeho vývoj bývá v tom případě opožděn. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Sociální nezralost se podle Bednářové, Šmardové projevuje u dítěte tím, že mu dělá potíže odloučení od rodičů, špatně snáší nezdar, má komunikační problémy doplněné neverbální komunikací jako je mimika, gesta a oční kontakt. Hůře se adaptuje v novém prostředí a situacích. Chybí respekt k autoritě a výrazně se straní kolektivu. Dalším znakem sociální nezralosti je agresivita či absence respektování společenských pravidel. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Nezralost grafomotorická

Grafomotoricky nezralé dítě není obratné při rukodělných činnostech nebo sestavování stavebnic. Jeho kresba je jednoduchá a linie jsou kostrbaté ve srovnání s jeho stejně starými vrstevníky. Do budoucna může mít problémy ve škole. Bývá větší chybovost, špatné písmo ve smyslu nepoměru velikosti a sklonu písma, a silný tlak tužky na podložku. Školák má problémy naučit se z vlastních zápisků. (Bednářová, Šmardová, 2015) Grafomotorika souvisí s vývojovou úrovní jedince. Jemná a hrubá motorika, senzomotorická koordinaci a dosažený stupeň vývoje psychiky má vliv na grafomotoriku. Grafomotorický projev zahrnuje také kresbu. (Zelinková, 2007)

Porucha pozornosti

Dítě, které má potíže udržet svoji pozornost, přestože může být i nadprůměrně inteligentní, může dosahovat podprůměrných školních výsledků. Pro takového žáka je potom vyučování značnou fyzickou i psychickou zátěží. Jeho nepozornost se projevuje vyrušováním, dítě zlobí a nedokáže ovládnout své chování. To znamená, že v hodině mluví nebo si hraje. Tím pádem nestíhá pracovní tempo a může si připadat bezradně. Školní neúspěch je příčinou žákovy demotivace k učivu.

Nezralost v sebeobsluze

Nezralost v oblasti sebeobsluhy je pro dítě ve škole velkou překážkou. Jelikož je školák při určitých činnostech nesamostatný a potřebuje pomoci, může se cítit bezradně. Vykazuje známky strachu, úzkosti a podléhá pocitu méněcennosti. Týká se to všedních věcí, jako je například oblékání nebo chození na toaletu.

Nezralost v oblasti matematických dovedností a schopností

Matematické dovednosti mohou být negativně ovlivněny nedostatečně vyvinutou grafomotorikou, motorikou, a vnímáním v oblasti řečové, prostorové orientace, zrakovým a sluchovým vnímáním. Ve škole pak následkem této nezralosti vznikají potíže různého charakteru. Žák má obtíže v základních matematických operacích, špatně se orientuje v číselné řadě, problematicky zvládá vyřešit slovní úlohu, má problémy se čtením a zapsáním číslic. (Bednářová, Šmardová, 2015)

Nezralost v oblasti percepční

Do této kategorie spadá nedostatečná zraková analýza a syntéza, zrakové vnímání a zraková paměť, vnímání prostoru a času.

Špatná zraková analýza a syntéza – nepříznivě se projevuje v matematice a při technickém myšlení. V českém jazyce má negativní dopad na učení písmen. Dochází k jejich zaměňování a špatnému zapamatování. V hodinách zeměpisu jsou problémy při práci s mapou.

Zraková paměť - v této sféře existují obecné potíže při učení. Školák má problémy s písmeny. Tyto problémy souvisejí s tvarem, rozlišením a zapamatováním, protože je nedostatečně vyvinuto abstraktní myšlení.

Vnímání prostoru - potíže souvisí s nedostatečně vyvinutou jemnou a hrubou motorikou. Dítě je nesamostatné a neobratné. Nevládá hry technického typu, jako např. mozaiky nebo stavebnice. Má problémy při kreslení, čtení a matematických operacích. Deficit je i ve sportovní oblasti. Nedostatečné vnímání prostoru způsobuje orientační potíže v zeměpisu, jako je hledání na mapě.

Vnímání času – je narušená časová posloupnost, která vede k mnoha školním problémům v českém jazyce a matematice. Takový žák hůře čte, píše a dělá mu problém i malá násobilka. Nedostatečné vnímání času způsobuje i řadu dalších věcí. Určité jevy, jako je nedochvilnost a organizační neschopnost, přetrvávají i do dospělosti. (Bednářová, Šmardová, 2015)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍLE A HYPOTÉZY

Cílem praktické části byla analýza odkladu povinné školní docházky a vliv rodičů a pedagogů v mateřských školách na školní připravenost dítěte do prvního ročníku základní školy. Výchovná práce s dítětem po odkladu byla objasněna v dotazníkovém šetření, kterého se zúčastnilo 41 respondentů v malém městě Kralupy nad Vltavou. Výzkum byl započat v srpnu roku 2017, kdy byl do mateřských a základních škol rozeslán dotazník, který byl po domluvě s pedagogy předán rodičům těchto dětí. Ochota ze strany rodičů byla zhruba na úrovni 50 %. Z důvodu nedostatku výzkumného vzorku byla navázaná spolupráce s farní charitou. Terénní pracovnice, která navštěvuje rodiny a spolupracuje také s rodiči dětí po odkladu školní docházky, autorce poskytla 16 vyplněných dotazníků. Výzkum byl ukončen v prosinci roku 2017, kdy autorka získala dostatečný počet respondentů.

Autorka stanovila pro výzkumné šetření v návaznosti na studium odborné literatury tyto hypotézy:

Hypotéza H1: Nejčastější příčinou odkladu jsou problémy s grafomotorikou.

Hypotéza H2: Více odkladů povinné školní docházky mají chlapci než dívky.

Hypotéza H3: Rodiče se dětem po odkladu věnují na přípravě do 1. ročníku méně než pedagogové v mateřských školách.

6 METODY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A PRŮBĚH VÝZKUMU

Metoda výzkumu: kvantitativní

Techniky výzkumného šetření:

- dotazníkové šetření rodičů
- strukturovaný rozhovor s pedagogy mateřských a základních škol
- analýza výzkumného materiálu

Po návštěvě městského úřadu v Kralupech nad Vltavou byly zjištěné předběžné počty odkladů v průběhu 3let. Za rok 2015 bylo evidováno 23 odkladů, za rok 2016 bylo 24 odkladů a v roce 2017 bylo 38 odkladů. Tyto počty jsou pouze orientační. Nejsou zde započteny dodatečné odklady, které odbor školství na městském úřadě již neeviduje. Předpokládá se, že skutečný počet odkladů je vyšší.

Výzkum probíhal od srpna roku 2017, kdy byl do mateřských a základních škol rozeslán dotazník. Po domluvě s pedagogy byl dotazník předán rodičům dětí po odkladu povinné školní docházky. Vyjádřilo se pouze 25 respondentů z požadovaných 41 respondentů. Ne vždy se autorka setkala s dostatečnou ochotou a spoluprací. Z toho důvodu byly využity ještě další možnosti pro shromáždění přiměřeného množství respondentů k jejímu výzkumnému šetření.

Byla navázaná spolupráce s farní charitou. Terénní pracovnice farní charity, která navštěvuje rodiny a mimo jiné spolupracuje s rodiči dětí po odkladu školní docházky, autorce poskytla 16 vyplněných dotazníků. Výzkum byl ukončen v prosinci roku 2017, kdy autorka získala potřebný počet respondentů.

Tato bakalářská práce dále obsahuje strukturované rozhovory s pedagogy, které probíhaly v 5 mateřských školách a v 5 základních školách. Všechny tyto školy jsou státní. Rozhovor v mateřských školách autorce poskytlo celkem 18 učitelek, v základních školách je tento

počet mnohem nižší, rozhovor poskytlo celkem 8 učitelek. Pro lepší přehled bylo využito tabulek, rozhovory s učiteli jsou uvedeny v přílohách D a E.

7 ROZHOVOR S PEDAGOGY MŠ

Rozhovor s pedagogy v mateřských školách probíhal od přípravného týdne v měsíci srpnu až do října roku 2017. Autorka postupně navštívila 5 mateřských škol, kde provedla rozhovor s učitelkami ohledně výchovného působení na dítě po odkladu školní docházky. Učitelky byly vstřícné a ochotné. Rozhovor probíhal v době, kdy byl v mateřské škole prázdninový provoz. Jelikož nebyl dostatek prostoru, provedla autorka rozhovory ještě během října. Rozhovor byl domluven v hodinách, kdy mají děti polední klid nebo jsou s oběma učitelkami na vycházce. Autorka učitelkám položila celkem 11 otázek.

1. Myslíte si, že rodiče s dětmi, které měly odklad školní docházky, doma pracují na předškolní přípravě nebo se spíše spoléhají na pracovní činnosti v mateřské škole a na práci pedagogů?

rodiče spoléhají na práci pedagogů	15 dotazovaných učitelek
rodiče a škola se podílejí rovným dílem	2 dotazované učitelky
nevím	1 dotazovaná učitelka

Bylo dotázáno 18 učitelek, z nichž se 15 shodlo na tom, že většina rodičů spoléhá spíše na práci pedagogů v mateřských školách. Pouze 2 učitelky se vyjádřily, že mateřská škola, společně s rodiči, se na předškolní přípravě podílejí rovným dílem a pouze jedna učitelka nevěděla. Dle názoru pedagogů se rodiče předškoláků v Kralupech nad Vltavou spoléhají spíše na práci pedagogů. Tato otázka byla zahrnuta v hypotéze č. 3.

**2. Zajímají se rodiče o to, jaké metody a prostředky používáte při předškolní přípravě?
Konzultují s Vámi, jaká domácí příprava je nejvhodnější?**

nezajímají	11 dotazovaných učitelek
zajímá se jen minimum rodičů	6 dotazovaných učitelek
rodiče se zajímají, ale nekonzultují	1 dotazovaná učitelka

Z rozhovorů vyplynulo následující: rodiče se neinformují o předškolní přípravě svých dětí. Pouze 6 dotazovaných učitelek odpovědělo, že se zajímají jen někteří rodiče a to ještě sporadicky. Jedna učitelka uvedla, že zájem mají, ale předškolní přípravu s nimi rodiče nekonzultují. Ve většině případů panovala shoda, že rodiče se na mateřskou školu v předškolní přípravě velmi spoléhají. Tato otázka je součástí hypotézy č. 3.

3. V jaké oblasti mají děti po odkladu největší potíže?

logopedie, řeč	17 dotazovaných učitelek
grafomotorika	12 dotazovaných učitelek
soustředěnost, pozornost	8 dotazovaných učitelek
sociální nezralost	2 dotazované učitelky
adaptace	1 dotazovaná učitelka
jemná a hrubá motorika	1 dotazovaná učitelka

Dotazované učitelky uvedly více potíží po odkladu. 17 z nich uvedlo logopedické problémy u dětí nebo problémy s řečí, zároveň upozorňovaly na to, že nejsou odborníky, proto není v jejich silách toto napravit. Ve většině případů uváděly shodně také problémy s grafomotorikou. Na nápravě grafomotorických problémů mateřské školy pracují pomocí různých pracovních listů. Jako velký problém se ukazuje i porucha pozornosti či ADHD. Pouze jedna učitelka uváděla jako problém adaptaci dětí a jedna uváděla jemnou a hrubou motoriku. Lze tedy poukázat na problémy dnešních dětí zejména s řečí a grafomotorikou. Tato otázka je součástí hypotézy č. 1.

4. Kdo individuální plán pro děti s odkladem školní docházky vytváří? Na základě čeho dostane dítě individuální plán?

individuální plán vytváří učitelka	18 dotazovaných učitelek
------------------------------------	--------------------------

Učitelky mateřských škol se shodly, že individuální plán vytváří učitelka na základě vyjádření z PPP.

5. Spolupracují děti s učitelkami na předškolním vzdělávání bez větších potíží? Vnímají tuto činnost jako zábavu nebo povinnost?

ano – spolupracují a vnímají to jako zábavu	13 dotazovaných učitelek
jak kdy a jak které dítě	5 dotazovaných učitelek

13 dotazovaných učitelek uvádělo, že nemají problém s dětmi, které by nespolupracovaly a děti se snaží motivovat, aby vnímaly předškolní vzdělávání jako zábavu, a ne jako povinnost. Pouze 5 dotazovaných poukazovalo na děti s poruchami soustředěnosti a na dny, kdy se dětem pracovat nechce.

6. Myslíte si, že přípravné třídy by byly pro děti vhodnější variantou, než pobyt v mateřské škole?

ano	9 dotazovaných učitelek
nevím	6 dotazovaných učitelek
ne	2 dotazované učitelky
záleží na schopnostech paní učitelky	1 dotazovaná učitelka

Ze všech dotazovaných učitelek bylo 9 učitelek jednoznačně pro přípravné třídy, jedna z nich uváděla nutnost řešit vzdělávání dětí se specifickými poruchami ve speciálních třídách. Bohužel se žádná taková třída v Kralupech nevyskytuje. 6 učitelek nemělo na přípravné třídy žádný názor. Dvě učitelky byly proti a jedna uvedla, že záleží na dítěti, na mateřské škole i na paní učitelce. Z tabulky je patrné, že zřízení přípravné třídy v Kralupech nad Vltavou by bylo vhodné.

7. Co si myslíte o odkladu školní docházky? Je odklad pro děti prospěšný či zbytečný?

je to individuální	8 dotazovaných učitelek
odklad je většinou zbytečný	7 dotazovaných učitelek
odklad je většinou správný	3 dotazované učitelky

U této otázky většinou učitelky poukazovaly na chybějící komunikaci mezi PPP a mateřskou školou. Učitelkám zejména chyběla návštěva PPP ve třídě, či dotaz odborníka na to jak dané dítě pracuje v mateřské škole. Pouze 3 učitelky uvedly, že odklady byly rozhodnuty správně. 7 učitelek uvedlo, že odklad je zbytečný a 8 učitelek se shodlo, že je to velmi individuální, což se dále rozebírá v rozhovoru v PPP (viz příloha písmeno přílohy B).

8. Jaký názor podle Vás mají na odklad školní docházky rodiče? Preferují ho nebo naopak?

odklad spíše preferují	8 dotazované učitelky
je to individuální	7 dotazované učitelky
rodiče dají na doporučení MŠ	3 dotazované učitelky

Většina dotazovaných učitelek uvedla, že rodiče odklad spíše preferují a 7 dotazovaných učitelek uvedlo, že je to individuální. 3 z nich uváděly příklady, kdy se rodiče řídili doporučením mateřské školy.

9. Zvyšuje se, podle Vašeho názoru, v mateřských školách počet dětí s odkladem?

Ano	13 dotazované učitelky
Ne	4 dotazované učitelky
Nevím	1 dotazované učitelky

Většina učitelek uváděla, že odklady se všeobecně zvyšují díky nárůstu dětí s poruchami učení. 4 učitelky uvedly, že se počet dětí s odklady nenavýšuje a naopak 2 učitelky uvedly, že se počet dětí s odkladem snižuje. Jedna učitelka nevěděla. Dle předběžných výsledků městského úřadu se počty zvyšují.

10. Odklad školní docházky mají většinou chlapci nebo dívky?

chlapci	10 dotazovaných učitelek
není rozdíl	7 dotazovaných učitelek
nevím	1 dotazovaná učitelka

U dotazovaných učitelek převládal názor, že odklad mají ve většině případů chlapci. Sedm dotazovaných učitelek uvedlo, že mezi chlapci a dívkami není rozdíl, pouze jedna dotazovaná učitelka nevěděla. Z rozhovoru s učitelkami vyplynulo, že chlapci jsou více školsky nezralí než dívky. Tato otázka je součástí hypotézy č. 2, která se potvrdila.

11. Spolupracuje Vaše mateřská škola s odborníky? Jestliže ano, kteří odborníci Vaši školu, konkrétně Vaši třídu navštěvují?

Lexík	8 dotazovaných učitelek
PPP	7 dotazovaných učitelek
Nautis	3 dotazované učitelky
psycholog	3 dotazované učitelky
nikdo	2 dotazované učitelky
logoped	1 dotazovaná učitelka

Zde bylo více kombinací, učitelky uváděly více odborníků. 8 učitelek spolupracuje se soukromou organizací jménem Lexík, kde PPP je a 7 učitelek spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou v Mělníku. Z toho vyplývá, že nejvíce MŠ spolupracují s poradnami, které vyšetřují školní zralost, dále z tabulky plyne, že většina učitelek s odborníky spolupracuje.

8 ROZHOVOR S PEDAGOGY ZŠ

Rozhovor s pedagogy v základních školách probíhal v posledním týdnu v srpnu, kdy se pedagogové připravují na začátek školního roku. Po poradě s řediteli škol byl dohodnutý tento přípravný týden, neboť pedagogové ještě nemají v budově školy žáky. Učitelé nebyli limitováni žádnými přestávkami, vznikl zde prostor pro rozhovory. Autorka rozhovor vedla s osmi pedagogy prvních tříd základních škol v Kralupech nad Vltavou.

1. S čím mají žáci 1. třídy největší problém?

nepozornost	3 dotazované učitelky
špatný úchop tužky	1 dotazovaná učitelka
psychická nezralost	1 dotazovaná učitelka
logopedické potíže a sebeobsluha	1 dotazovaná učitelka
problémy se sebeobsluhou	1 dotazovaná učitelka
nepozornost a sociální nezralost	1 dotazovaná učitelka

Z rozhovorů s pedagogy vyplynulo, že největší problém mají žáci 1. tříd s poruchami pozornosti. Jedna učitelka uvedla jako největší problém logopedické potíže současně se špatnou sebeobsluhou. Další učitelka sdělila, že žáci mají největší problém v oblasti pozornosti společně se sociální nezralostí. Ostatní vyučující rovnoměrně uvedli, že mezi nejčastější problémy patří špatný úchop tužky, psychická nezralost a nesamostatnost. Žáci prvních tříd mají největší potíže s pozorností, naproti tomu učitelky mateřských škol uvádějí jako nejčastější příčinu logopedické problémy. Tato otázka se neshoduje s hypotézou č. 1.

2. Ve městě Kralupy nad Vltavou se žádné přípravné třídy nevyskytují. Co si o této skutečnosti myslíte? Potřebuje dítě přípravnou třídu nebo dítěti stačí práce v mateřské škole?

není potřeba, dětem stačí mateřská škola	6 dotazovaných učitelek
přípravné třídy by byly vhodné	2 dotazované učitelky

Většina pedagogů základních škol si myslí, že dětem před nástupem do 1. třídy stačí dobrá práce v mateřské škole a přípravnou třídu dítě nepotřebuje. Tuto otázku autorka pokládala i učitelkám v mateřských školách, které na rozdíl od učitelek základních škol byly pro přípravné třídy. Z toho vyplývá, že učitelky mateřských škol vzhledem k vyššímu počtu žáků a žáků s problémy nemají tolik prostoru na předškolní přípravu.

3. Spolupracuje Vaše škola s nějakými odborníky?

pedagogicko-psychologická poradna	4 dotazované učitelky
psychologové	2 dotazované učitelky
PPP a speciální pedagog	1 dotazovaná učitelka
výchovný poradce	1 dotazovaná učitelka

Nejvíce pedagogů odpovědělo, že spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou. Ostatní učitelky se vyjádřily, že spolupracují s výchovným poradcem, psychologem a speciálním pedagogem. Z toho vyplývá, že základní školy spolupracují s odborníky. To se shoduje i s učitelkami MŠ, které rovněž většinou spolupracují.

4. Žáci s odkladem jsou spíše dívky nebo chlapci?

chlapci	5 dotazovaných učitelek
není rozdíl	3 dotazované učitelky
dívky	0 nevedla žádná učitelka

Žáci s odkladem jsou převážně chlapci. 5 učitelek uvedlo, že odklad školní docházky mají spíše chlapci, tři z učitelek se vyjádřily, že rozdíl mezi dívkami a chlapci není a žádná z učitelek nevedla, že by mělo odklad školní docházky mít více dívek. Tato otázka je součástí hypotézy č. 2, která se potvrdila.

5. Co si myslíte o odkladu povinné školní docházky?

vhodný	6 dotazovaných učitelek
zbytečný	1 dotazovaná učitelka
nevím	1 dotazovaná učitelka

Většina učitelek zastává názor, že odklad školní docházky je pro dítě vhodný. Jako důvod poukázaly na nezralost a jedna učitelka poukázala také na to, že za rok je u dítěte vidět pokrok. Na tuto otázku odpovědělo 6 pedagogů kladně, pouze 1 pedagog si myslí, že je odklad zbytečný a 1 učitelka se vyjádřila neurčitě. Z toho vyplývá, že většina učitelek nevnímá odklad školní docházky jako problematický.

6. Myslíte si, že ve škole hraje roli věk dítěte? Mělo by se přihlídnout k tomu, že některým dětem je teprve šest let?

mělo by se zohlednit	6 dotazovaných učitelek
nemělo by se zohlednit	2 dotazované učitelky

Na tuto otázku odpovědělo 6 učitelek kladně, 2 učitelky si myslí opak. Jako důvod uvádějí, že ve velké skupině dětí na zohlednění není prostor a s vyučováním může mít dítě problémy i v 7 letech. Je zřejmé, že ze strany pedagogů ZŠ je nutná tolerance, pedagogové si uvědomují možnou nerovnoměrnost vývoje mezi jednotlivými dětmi.

7. Je vidět při vyučování a pracovních činnostech nějaký rozdíl mezi dětmi po odkladu a dětmi bez odkladu školní docházky?

není	4 dotazované učitelky
je to individuální	3 dotazované učitelky
je	1 dotazovaná učitelka

Pouze 1 učitelka tvrdila, že někdy je dítě po odkladu zručnější, než jeho ostatní spolužáci, 4 učitelky tvrdily, že rozdíl vidět není a 3 učitelky se vyjádřily, že je to individuální. Z toho plyne, že většina rodičů se pro odklad školní docházky rozhodla správně.

8. Je na Vaší škole nějaký podpůrný projekt, kroužek nebo doučování, které by pomohlo zvládnout školní výuku a zlepšit výsledky dětí, které mají problém s učením a nezvládají svoji školní práci?

doučování	4 dotazované učitelky
není podpora pro žáka	2 dotazované učitelky
čtenářská podpora	1 dotazovaná učitelka
asistenční služba	1 dotazovaná učitelka

Podporu v doučování uvedli 4 pedagogové a žádnou podporu žáka s výukovými potížemi uvedli 2 pedagogové, čtenářskou podporu a asistenční službu žákovi uvedl vždy 1 pedagog. Je patrné, že ne všechny školy mají podpůrné projekty.

9 ANALÝZA VÝZKUMNÉHO MATERIÁLU

V Kralupech nad Vltavou bylo provedeno šetření formou dotazníku v 5 různých základních a mateřských školách. Toto šetření autorka dělala v roce 2017 v srpnu, kdy ředitelům a učitelkám dávala dotazníky pro rodiče, jejichž děti měli odklad školní docházky. Dotazník zahrnuje celkem 14 uzavřených otázek.

Jelikož účast nebyla velká, byly doručeny dotazníky pro rodiče těchto dětí do farní charity. Tam je terénní pracovnice předala rodičům ke zpracování. Dohromady tak získala potřebné množství respondentů pro její výzkum.

Z 5 základních škol se autorce vrátilo pouze 12 dotazníků, z mateřských škol se autorce vrátilo 13 dotazníků. Dalších 16 dotazníků se autorce vrátilo z farní charity. Výzkumný vzorek pro bakalářskou práci tedy činil dohromady 41 respondentů.

1. Který z rodičů dotazník vyplňuje?

matka	36	87,48 %
otec	5	12,15 %

Ze 41 dotazovaných respondentů uvedlo, že dotazník vyplňují převážně matky (87,48 %). Z toho vyplývá fakt, že matky jsou v tomto směru vstřícnější, než otcové.

2. Jaký je Váš věk?

36 let a více	25	60,75 %
26-35 let	16	38,88 %

Z celkového počtu 41 respondentů tvoří nejpočetnější věkovou skupinu rodiče ve věku 36 let a více, z čehož vyplývá, že rodičovství dospělí odkládají.

3. Jaké je Vaše vzdělání?

středoškolské s maturitou	12	29,16 %
vysokoškolské	12	29,16 %
středoškolské s výučním listem	9	21,87 %
základní	6	14,58 %
středoškolské bez výučního listu a maturity	1	2,43%
vyšší odborné	1	2,43 %

Z celkového počtu 41 respondentů tvoří nejvíce respondentů rodiče s vysokoškolským vzděláním nebo vzděláním s maturitou, z čehož vyplývá, že na vzdělání rodiče v souvislosti s odkladem v podstatě nezáleží.

4. Pohlaví Vašeho dítěte

chlapec	29	70,47 %
dívka	12	29,16%

Z tabulky je zřejmé, že ve skupině dotazovaných rodičů bylo více chlapců po odkladu školní docházky než dívek. Chlapců po odkladu školní docházky je 70,47 % a dívek je 29,16%. Vyhodnocení výsledku z tabulky potvrzuje hypotézu č. 2.

5. Kdo si s dítětem nejvíc hraje?

matka a otec	9	21,87 %
matka	9	21,87%
samo	8	19,44 %
sourozenci	7	17,01 %
otec	3	7,29 %
matka a sourozenci	3	7,29 %
matka, otec a sourozenci	2	4,86 %

V dotaznících pouze 19,44 % respondentů uvedlo, že si dítě nejvíce hraje samo. Nejvíce si se sourozenci hraje 17,01 % dětí. U dalších 63,18 % rodičů uvádějí, že si s dítětem hrají nejčastěji. Z toho vyplývá, že nejvíce se věnují svým dětem rodiče.

6. Jaké hry s dítětem nejčastěji hraje?

paměťové	19	46,17%
naučné	16	38,88 %
logické	12	29,16 %
televizní	7	17,01 %
různé	6	14,58 %
logopedické	4	9,72 %
výtvarné	1	2,43 %

U této otázky rodiče zaškrtnli více variant. Rodiče si s dítětem nejčastěji hrají paměťové hry, toto uvedlo 46,17 % rodičů, jako druhá nejčastější hra rodičů se ukázala hra naučná, kterou uvedlo 38,88 % rodičů, méně hrají hry logické, které zmínilo 29,16 % rodičů a televizní hry hraje 17,01 % rodičů. Toto tvrzení se neshoduje s tvrzením odborné literatury, kdy je poukazováno na moderní dobu a technologie a rodiče jsou varováni před počítačovými a televizními hrami.

7. Čtete Vašemu dítěti pohádky?

ano	32	77,76 %
ne	9	21,87 %

Z tabulky vyplývá, že převážná většina rodičů dítěti čte. Toto tvrdí 32 respondentů. Pouze 9 dotazovaných rodičů se vyjádřilo, že pohádku svému dítěti nečte.

8. V případě, že dítěti čtete pohádku, jak často?

denně	13	40,56 %
ob den	11	34,32 %
1x týdně	3	9,36 %
3x týdně	2	6,24 %
nepravidelně	2	6,24 %
1-2x týdně	1	3,12 %

Z 32 respondentů dítěti čte pohádku denně 40,56 % respondentů, ob den 34,32 % dotazovaných, 9,36 % rodičů čtou pohádku jedenkrát týdně, třikrát týdně nebo nepravidelně 6,24 % dotazovaných rodičů a 3,12 % uvedlo, že pohádku čte svému dítěti jednou nebo dvakrát týdně. Z toho vyplývá, že více rodičů čte dětem pravidelně.

9. Z jaké příčiny mělo Vaše dítě odklad školní docházky?

logopedické vady	16	38,88 %
sociální nezralost	14	34,02 %
porucha pozornosti	10	24,3 %
problémy s grafomotorikou	6	14,58 %
autismus	3	7,29 %
porucha zrakového či sluchového vnímání	1	2,43 %
cizinec (neumí česky)	1	2,43 %
dítě je hravé	1	2,43 %
zdravotní potíže	1	2,43 %
vývojová dysfázie	1	2,43 %
ADHD	1	2,43 %

Zde bylo více kombinací, rodiče někdy zaškrtnli více odpovědí. Největší příčinu vidí respondenti v logopedických vadách a sociální nezralosti, další příčinou je porucha pozornosti, problémy s grafomotorikou uvedlo 14,58 % dotazovaných rodičů, 7,29 % rodiče uvedli jako příčinu autismus. ADHD, vývojová dysfázie, zdravotní potíže, hravost dítěte a odklad z důvodu toho, že dítě je cizinec a má potíže s českým jazykem uvedl souhlasně vždy jeden rodič. Jako největší kombinace se ukázala sociální nezralost společně s logopedickými vadami. Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejčastější příčinou odkladu jsou logopedické problémy. Tato otázka byla součástí hypotézy č. 1, která se nepotvrdila.

10. Spolupracujete s někým na řešení problému, kvůli kterému mělo Vaše dítě odklad?

ne	14	34,02 %
logoped	13	31,59 %
psycholog	8	19,44 %
neurolog	5	12,15 %
specializované centrum	2	4,86 %
grafomotorik	1	2,43 %
mateřská škola	1	2,43 %
speciální pedagog	1	2,43 %

Nějakou formu spolupráce navázalo celkem 75,33 % rodičů. V několika případech rodiče spolupracovali s několika odborníky zároveň. Rodiče nejčastěji uváděli spolupráci s logopedem, celkem 31,59 % rodičů, 19,44 % rodičů spolupracuje s psychologem, 12,15 % rodičů spolupracuje s neurologem, 4,86 % dotázaných spolupracuje se specializovaným centrem. Ostatní rodiče (2,43 %) uvedli, že spolupracují s grafomotorikem, mateřskou školou nebo speciálním pedagogem. Z toho vyplývá, že více rodičů vyhledává pomoc u odborníků. Tato otázka je součástí hypotézy č. 1, lze tedy tvrdit, že většina rodičů spolupracuje.

11. Kde čerpáte informace pro přípravu dítěte do 1. ročníku základní školy?

z internetu	18	43,74 %
od odborníků	16	38,88 %
z odborné literatury	13	31,59 %
od pedagogů v mateřských školách	13	31,59 %
od rodinných příslušníků	9	21,87 %
od kamarádů	5	12,15 %
z televize	1	2,43 %

Rodiče zde uvedli i více možností a zaškrtnli více odpovědí najednou. V dnešní moderní době 43,74 % rodičů získává informace z internetu. Na odborníky se spoléhá 38,88 %. Informace od pedagogů v mateřských školách nebo z odborné literatury získává 31,59 %, rodičů, 21,87 % rodičů má informace od rodinných příslušníků, 12,15 % dotazovaných rodičů od kamarádů. Pouze 2,43 % tj. 1 rodič uvedl jako zdroj informací televizi.

12. Jak často pracujete s dítětem na přípravě do 1. třídy?

denně	15	36,45 %
ob den	12	29,16 %
o víkendech	11	26,73 %
2x týdně	3	7,29 %

Pouze 36,45 % dotázaných rodičů z celkového počtu 41 respondentů uvedlo, že s dítětem pracují denně a celých 63,18 % rodičů se dítěti nevěnuje denně, pokud jde o přípravu do 1. třídy, 29,16 % rodičů pracuje s dítětem ob den, 26,73 % rodičů o víkendech a 7,29 % rodičů 2krát týdně. Tato otázka je součástí hypotézy č. 3, která se nepotvrdila.

13. Jak dlouho pracujete s dítětem na přípravě do 1. třídy?

10-20 minut	28	68,04 %
do 10 minut	8	19,44 %
20 minut a déle	5	12,15 %

Podle tabulky je zřejmé, že 68,04 % respondentů pracuje s dítětem 10 až 20 minut denně, 19,44% dotazovaných pracuje s dítětem do 10 minut a 12,15 % rodičů přípravě věnuje 20 minut a déle. Tato otázka testuje hypotézu č. 3, která se nepotvrzuje.

14. Kdo nejčastěji s dítětem pracuje na přípravě do 1. třídy?

matka/otec	33	80,19 %
pedagog v MŠ	15	36,45 %
logoped	2	4,86 %

Nejčastěji rodiče uvádějí, že právě oni se svými dětmi pracují na přípravě do 1. ročníku základní školy, což tvrdí 80,19 % dotazovaných. 36,45 % rodičů přípravu nechává na pedagogovi a 4,86 % nejčastěji pracují s logopedem.

10 SHRNUTÍ

Praktickou část autorka věnovala studiím, které probíhaly formou dotazníkového šetření. Hlavním cílem v praktické části této bakalářské práce byla analýza příčin odkladu školní docházky. Na základě řízených rozhovorů s pedagogy mateřských a základních škol autorka porovnávala, jaké jsou nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky, jaké metody a prostředky se při nápravách používají a jaké skupiny dětí mají odklad nejčastěji.

Autorka se ve své práci zaměřila na to, jakým způsobem pracují rodiče se svými dětmi po odkladu povinné školní docházky, kolik času věnují dítěti na jeho školní připravenost a jakým způsobem využijí svůj čas ve prospěch dítěte, tzn., jakou formu hry využívají a zda tuto činnost provádějí. Mimo jiné autorka zjišťovala věk a vzdělání rodičů, na jehož základě se chce dozvědět, zda mají tyto skutečnosti velký vliv na práci s dítětem po odkladu. Dotazníkové šetření obsahuje také otázku na pohlaví dětí po odkladu školní docházky, kdy se zkoumá, v jakém poměru mají odklad v Kralupech nad Vltavou chlapci a dívky. Respondenti jsou dotazováni ohledně toho, zda a jak často svému dítěti čtou pohádky. Tato otázka byla položena, aby bylo zjištěno, zda a jak intenzivně rodiče své dítě podporují při rozvíjení slovní zásoby a pozornosti, která je při takové činnosti zapotřebí. Druhá polovina dotazníkového šetření řeší otázku toho, z jaké příčiny mělo dítě odklad povinné školní docházky. Touto cestou autorka zjišťovala nejčastější příčinu odkladu v daném městě. Autorka se zaměřovala i na otázku řešení předškolákovy problému ve smyslu případné spolupráce s odborníky, či jiné alternativy, jako je spolupráce s pedagogem, zjišťování informací na internetu aj. Dotazníkové šetření bylo zakončeno otázkou, kdo s dítětem pracuje nejvíce. Tato otázka byla autorkou položena proto, aby zjistila subjektivní dojem rodičů, jestli práci s dítětem provádějí, či svoji zodpovědnost na vhodné přípravě do první třídy nechají na pedagogovi.

Na základě dotazníkového šetření byly vyhodnoceny hypotézy.

Hypotéza č. 1 - Nejčastější příčinou odkladu jsou problémy s grafomotorikou. Tato hypotéza se nepotvrdila, největší potíže mají předškoláci s logopedií, nikoliv s grafomotorikou. Potíže s řečí mělo 16 dětí s celkového počtu 41 dotazovaných respondentů. Také učitelky mateřských škol uváděly jako nejčastější příčinu odkladu logopedické potíže. Zároveň upozorňovaly, že ve své škole logopedy nemají, a protože nejsou na logopedii

kvalifikované, posílají rodiče k logopedovi. V první třídě se nejčastěji pedagogové setkávají s dětmi, které mají problémy s pozorností. Z tohoto tvrzení je zřejmé, že v předškolním věku má dítě problémy převážně v logopedické oblasti, ale v 1. třídě již tyto potíže většinou ustoupí a jako největší problém se ukazuje nepozornost při vyučování. Nejdůležitějším faktorem při odstranění nedostatků, jež jsou příčinou odkladu školní docházky, je spolupráce s odborníky.

Hypotéza č. 2 - Více odkladů povinné školní docházky mají chlapci než dívky. Tato hypotéza se potvrdila. Z dotazníkového šetření je patrné, že více odkladů školní docházky mají chlapci než dívky. Odklad školní docházky mělo 29 chlapců, ale pouze 12 dívek

Hypotéza č. 3 - Rodiče se dětem po odkladu věnují na přípravě do 1. ročníku méně než pedagogové v mateřských školách. Tato hypotéza se nepotvrdila, dotazovaní respondenti se vyjádřili, že s dětmi po odkladu povinné školní docházky pracují více než pedagogové. Nejvíce rodičů se vyjádřilo, že právě oni se dítěti na přípravě do 1. třídy věnují a to v rozmezí 10 až 20 minut denně. Z výsledků je zřejmé, že většina rodičů s dítětem po odkladu pracuje. Tvrzení rodičů se však neztotožňuje s vyjádřením pedagogů MŠ, neboť většina z nich si myslí, že rodiče se svými dětmi spíše nepracují a více se spoléhají na práci pedagogů v MŠ. Dále uvádějí, že s nimi rodiče nekonzultují nejvhodnější domácí přípravu na ZŠ. Na základě výzkumného šetření autorka zjistila, že spolupráce rodiny a MŠ je nedostatečná.

V provedených výzkumných šetřeních se ukázala jako problematická zejména spolupráce PPP a MŠ. Autorka řešila výtku několika učitelek ohledně návštěv pracovníků PPP do MŠ za účelem získání přehledu o dětech před vstupem do základní školy. Vedoucí PPP upozornila na přetíženost poradenského systému, která ovlivňuje spolupráci se školskými institucemi. Nicméně podotkla, že poradna uvítá jakékoliv vyjádření ze strany učitelů a do školských institucí byl prostřednictvím emailu rozeslán tiskopis, aby se mohli pedagogové k dítěti vyjádřit. Tento tiskopis je posléze předán rodičům dítěte, které jde do poradny na odborné vyšetření. Vedoucí PPP se vyjádřila k tomu, že je velmi důležitá dostatečná podnětnost v rodinném prostředí a má vliv na školní úspěch. (Celý rozhovor s vedoucí úseku PPP je uveden v příloze B)

Uvedené dotazníkové šetření ukázalo, že rodiče se snaží v rámci svých možností své děti rozvíjet a pracovat s nimi na odstraňování příčin odkladu školní docházky.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo najít vyhovující výchovně-vzdělávací působení na dítě po odkladu povinné školní docházky, nalézt patřičné metody a využít účelných prostředků pro přípravu dítěte k povinné školní docházce.

Téma výchovného působení rodičů na dítě po odkladu školní docházky si autorka zvolila na základě budoucí pedagogické profese učitelky v mateřské škole, o kterou bude po ukončení studia usilovat. Toto téma je pro autorku z pedagogického hlediska velmi zajímavé a poskytne jí cenné informace o situaci, kdy předškolák potřebuje vhodnou výchovnou péči pro své následné povinné školní vzdělávání na základní škole.

V minulosti byl přístup k povinnému školnímu vzdělávání volnější než v současné době. Děti dříve nemusely do vyučovacího procesu nastupovat povinně. Postupem času se však situace změnila a v současné době je školní vzdělávání povinností. Nyní i pro děti předškolního věku je v mateřské škole zavedena tzv. povinná školní docházka.

Přestup z prostředí mateřské školy do základní školy pro dítě představuje složitý adaptační proces. Prostředí mateřské školy dítěti předepisuje úplně jiné povinnosti, než při povinné školní docházce. Zvláště pro předškoláka je velice důležitá práce pedagogů v mateřských školách a rodičů. Dítěti by měly být vštípeny potřebné znalosti a dovednosti, které úzce souvisejí se školní připraveností. Proto se v bakalářské práci autorka zaměřovala na spolupráci rodičů a pedagogů.

Ze studia odborné literatury a na základě průzkumu autorka zjišťovala příčiny odkladu školní docházky. Zároveň zkoumala, jaká je spolupráce rodičů s pedagogy a jak pedagogové mateřských škol pracují s dětmi po odkladu školní docházky. Studovala nejen školní připravenost, ale rozebírala také školní zralost, která je společně se školní připraveností nutná pro úspěšný start do první třídy. Školní zralostí se rozumí fyzický, psychický a emocionální vývoj dítěte. Způsobilost k povinné školní docházce zjistí odborník příslušným vyšetřením předškoláka.

Rodiče by měli zvážit, zda je pro jejich dítě odklad vhodný či nikoliv. Měli by se zaměřit na aktuální stav jejich potomka a správně se rozhodnout, jaké kroky udělají pro to, aby se ujistili, že jejich dítě školní práci zvládne bez větších problémů a vyhne se případnému neúspěchu nebo dokonce opakování prvního ročníku.

Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. V nich je obsažen přístup k vzdělávací povinnosti v jednotlivých časových obdobích až po současnost. Pozornost je věnována charakteristice dětského vývoje včetně školní zralosti, připravenosti a důvodech odkladu povinné školní docházky. Praktická část je věnována rozhovorům s pedagogy a dotazníkovému šetření rodičů ohledně jejich práce s dítětem po odkladu školní docházky. Dále obsahuje hypotézy, které byly vypracovány na základě teoretických poznatků ze studia odborné literatury a následně byly hypotézy porovnány s výsledky v praktické části u dotazníkového šetření rodičů a rozhovorů s pedagogy.

V souvislosti se studiem teoretické části a výsledky části praktické autorka dává doporučení na výchovnou práci s dítětem po odkladu povinné školní docházky. Rodiče by své děti měli motivovat k jiným činnostem, nežli jsou hry počítačové. Měli by se svým dětem věnovat každý den a využít s nimi optimální činnosti nutné pro motorické, logopedické a jiné aktivity, které podpoří jejich rozvoj v oblasti fyzické a psychické. Zároveň jim doporučuje větší spolupráci s pedagogy, zvláště mateřských škol, neboť právě tito pedagogové hned po rodičovské výchově plní výchovně vzdělávací funkci. Mateřským školám by autorka doporučovala takové podmínky, aby byl dostatečně velký prostor věnován právě dětem po odkladu a předškolákům se vzdělávacími potížemi, to znamená vytvořit takový školský systém, aby byl dostatek pedagogů a prostoru pro výchovu a vzdělávání budoucích žáků. Pedagogům by měla být umožněna dostatečná spolupráce s odborníky a pro mateřské školy by měla být mimo jiné vyhrazena určitá finanční dotace pro logopedické a jiné odborníky, kteří by mateřskou školu mohli navštěvovat a pomáhat tak pedagogům. Pro děti s různými typy postižení by autorka doporučovala zřízení speciálních mateřských škol, které v mnoha městech včetně Kralup nad Vltavou chybí.

Tato práce byla pro autorku značným přínosem a poskytla jí cenné informace, které jí v budoucnosti pomohou dobře zvládat její profesi učitelky mateřské školy.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. ISBN 978-80-251-1829-0.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0793-9.

BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Kompendium pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-7290-405-1.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Základy pedagogiky*. V Praze: Oeconomica, 2014. ISBN 978-80-245-2014-8.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.

KLOUDOVÁ, Helena. *Zvládneme mateřskou školu?: rady pro rodiče i učitele*. Praha: TeMi CZ, 2013. ISBN 978-80-87156-81-0.

KREISLOVÁ, Zdenka. *Krok za krokem 1. třídou: školní zralost, spolupráce s rodiči, učíme se číst a psát, nápady pro celý rok*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2038-8.

KROPÁČKOVÁ, Jana. *Budeme mít prvňáčka: pro rodiče dětí od 5 let*. Praha: Portál, 2008. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Opožděný vývoj řeči: Dysfázie : metodika reedukace*. Praha: Septima, 2002. ISBN 80-72-16-177-6.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-195-x.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-085-5.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-7367-326-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

CHAMRÁDOVÁ, Jana a Jaromíra BEDNÁŘOVÁ. *Pět důvodů, proč (ne)dávat dítě ti odklad* [online]. 2017 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: [http://files.zsms-bohuslaviceuzlina.cz/200000416-0f1661010c/P%C4%9Bt%20d%C5%AFvod%C5%AF%20pro%C4%8D%20\(ne\)d%C3%A1vat%20d%C3%ADt%C4%9Bti%20odklad.pdf](http://files.zsms-bohuslaviceuzlina.cz/200000416-0f1661010c/P%C4%9Bt%20d%C5%AFvod%C5%AF%20pro%C4%8D%20(ne)d%C3%A1vat%20d%C3%ADt%C4%9Bti%20odklad.pdf)

Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

SEZNAM ZKRATEK

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

aj. – a jiné

IQ – inteligenční kvocient

IVP - individuální vzdělávací plán

IVP – individuální vzdělávací plán

MŠ - mateřská škola

např. – například

Nautis – Národní ústav pro autismus

OŠD – odklad školní docházky

PPP - Pedagogicko-psychologická poradna

SPC – Speciálně pedagogické centrum

tzv. – takzvaný

ZŠ - základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník.....	I
Příloha B – Rozhovor v pedagogicko-psychologické poradně	III
Příloha C – Zákon č. 561/2004 Sb.....	VII
Příloha D - Rozhovor s pedagogy mateřských škol.....	IX
Příloha E – Rozhovor s pedagogy základních škol.....	XXV
Příloha F – Procvičování grafomotoriky v mateřské škole	XXX
Příloha G – Vstup dítěte do 1. třídy.....	XXXI
Příloha H - Filipínská míra.....	XXXII
Příloha I – Zpráva předškolního zařízení o dítěti	XXXIII
Příloha J – Doporučující posouzení k odkladu povinné školní docházky.....	XXXV
Příloha K – Plán pedagogické podpory	XXXVI

Příloha A – Dotazník

DOTAZNÍK PRO RODIČE DĚTÍ, KTERÉ MAJÍ ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Jsem studentkou 3. ročníku vysoké školy se zaměřením na speciální pedagogiku – vychovatelství. Tento dotazník obsahuje 14 otázek. Je určen rodičům, kteří mají dítě s odkladem školní docházky. Výsledky dotazníku jsou zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad pro moji bakalářskou práci. Vhodnou odpověď prosím označte. Předem děkuji za Vaši ochotu a Váš čas při vyplňování dotazníku. Rodiče, jejichž dítě již navštěvuje základní školu, mi vyplní dotazník za dobu před vstupem do školy.

1. Který z rodičů dotazník vyplňuje?
 matka
 otec
 jiný zákonný zástupce (uvedte).....
2. Jaký je Váš věk?
 Do 25 let
 26 -35 let
 36 let a více
3. Jaké je Vaše vzdělání?
 základní
 středoškolské bez výučního listu a maturity
 středoškolské s výučním listem
 středoškolské s maturitou
 vyšší odborné
 vysokoškolské
 jiné (uvedte).....
4. Pohlaví Vašeho dítěte
 dívka
 chlapec
5. Kdo si s dítětem nejvíc hraje?
 matka
 otec
 dítě si hraje samo
 jiné (uvedte).....
6. Jaké hry s dítětem nejčastěji hrajete?
 logické
 paměťové
 naučné
 televizní či internetové hry
 jiné (uvedte).....
7. Čtete Vašemu dítěti pohádky?
 ano
 ne
8. V případě že dítěti čtete pohádku, jak často?
 denně
 ob den
 jiné (uvedte).....
9. Z jaké příčiny mělo vaše dítě odklad školní docházky?
 sociální nezralost
 porucha pozornosti
 problémy s grafomotorikou
 logopedické vady
 porucha zrakového či sluchového vnímání
 jiné (uvedte).....
10. Spolupracujete s někým na řešení problému, kvůli kterému mělo Vaše dítě odklad?
 ne
 ano - s kým (uvedte).....

11. Kde čerpáte informace pro přípravu dítěte do 1. ročníku základní školy?

☐ z odborné literatury	☐ od rodinných příslušníků
☐ z internetu	☐ od odborníků
☐ z televize	☐ od pedagogů v mateřských školách
☐ od kamarádů	☐ jiné (uvedte).....

12. Jak často pracujete s dítětem na přípravě do 1. třídy?

☐ denně	☐ jiné
☐ ob den	(uvedte).....
☐ o víkendech	

13. Jak dlouho pracujete s dítětem na přípravě do 1. třídy?

☐ do 10 minut	☐ 20 minut a déle
☐ 10 - 20 minut	

14. Kdo nejčastěji s dítětem pracuje na přípravě do 1. třídy?

☐ matka/otec	☐ jiné
☐ pedagog v MŠ	(uvedte).....

Příloha B – Rozhovor v pedagogicko-psychologické poradně

Rozhovor byl veden s vedoucí odloučeného pracoviště v Mělníce PaedDr. Zuzanou Černou.

1. Z rozhovoru s učitelkami mi vyplynulo, že vzrůstají odklady školní docházky. Je to pravda? Kolik dětí mělo ve Vašem regionu odklad?

Dle údajů z uplynulých 3 let nemohu nárůst potvrdit. Dochází k mírnému kolísání, které může souviset s demografickou křivkou. Podívejte se sama: v r. 2014/15 poradna doporučila 301 odkladů školní docházky, v r.2015/16 to bylo 294 a v r. 2016/17 celkem 309 odkladů. Pro upřesnění je nutno dodat, že ne všechny poradnou doporučené odklady jsou realizovány, protože v některých případech zákonný zástupce naše doporučení neakceptuje a o odklad dítěte nepožádá.

2. Jaké jsou nejčastější příčiny odkladu školní docházky?

Nejčastějšími příčinami bývají nevyzrálá grafomotorika, percepční a úkolová nezralost a logopedický nález v řeči. V menší míře se setkáváme s nezralostí socio-emoční, tělesnou či kognitivní.

3. Setkáváme se čím dál častěji s dětmi s diagnostikovaným ADHD-ADD, tedy se specifickými poruchami učení. Co je podle Vás důvodem těchto poruch?

Patrně se bude jednat o kombinaci různých faktorů. V první řadě dědičnosti, ale možná i negativních vlivů v prostředí. Myslím tím různých chemických látek, které se dostávají do vody a potravin a jejichž dlouhodobý dopad je prozatím neprozkoumaný. K tomu musíme přiřadit rozvoj medicíny s následným vlivem na prenatální a perinatální období. Zkrátka, často se podaří udržet velmi riziková těhotenství a zachránit předčasně

narozené děti. Nezralý a citlivý centrální nervový systém pak může být negativně ovlivněn.

4. Máte pocit, že se rodiče dětem dostatečně věnují? Je na dětech poznat, jestli jim rodiče čtou a hrají si s nimi, popřípadě věnují čas přípravě do školy?

Míra podnětnosti rodinného prostředí je významným faktorem a na školní úspěšnost má dopady přímo zásadní. Skutečně se dá tento vliv na dítě při diagnostice v poradně dobře rozpoznat. Dokonce jsou i v rámci vyšetření intelektu subtesty citlivé na míru podnětnosti.

5. Nabízí pedagogicko-psychologická poradna nějakou formu pomoci rodičům?

Rodičům se věnujeme především individuálně při vyšetření jejich dětí. Po skončení diagnostiky vedeme s rodiči závěrečný pohovor, v jehož rámci se prohovoří celá problematika. Kromě toho poradna nabízí konzultační hodiny pro rodiče (každé první pondělí a první čtvrtek v měsíci), kam se mohou rodiče dostavit i bez objednání. Pro rodiče předškoláků pořádáme přímo v mateřských školách besedy s tematikou školní zralosti a pro rodiče žáků s poruchami učení besedy ve škole.

6. V čem vidíte největší problémy ve spolupráci pedagogicko-psychologické poradny a rodičů, popřípadě mateřských škol?

Zásadním problémem je přetíženost poradenského systému, která vede k dlouhým čekacím lhůtám na vyšetření.

7. Téměř všechny učitelky v mateřských školách mi sdělily, že každé dítě po odkladu má individuální vzdělávací plán. Jaké je kritérium, na jehož základě se určuje, zda je nutný individuální vzdělávací plán? Jak je to v případě stupně

postížení 2? Podle jakého měřítka se posuzuje, zda dáte dítěti individuální vzdělávací plán?

Každé dítě s doporučeným odkladem školní docházky vykazuje některé aspekty nezralosti. To znamená, že má speciální vzdělávací potřeby různého stupně. Pokud se jedná o mírné projevy nezralosti, poskytuje škola 1. stupeň podpůrných opatření, jejichž formou může být individualizace přístupu, anebo zpracování plánu pedagogické podpory. Pokud jsou speciální vzdělávací potřeby dítěte výraznější a dítě potřebuje upravit obsah nebo organizaci předškolního vzdělávání, poradna může doporučit 2. či vyšší stupeň podpůrných opatření a doporučit individuální vzdělávací plán.

Poradna používá pro vyšetření školní zralosti soubor zkoušek, kterými prověřuje úroveň všech částí školní zralosti. U dítěte se testují všechny složky školní zralosti. Testy trvají přibližně jednu hodinu. Ověřuje se zralost tělesná, rozumová, percepční, socio-emoční a úkolová. Individuální vzdělávací plán poradna doporučuje, pokud je zapotřebí úprava organizace vzdělávání u dítěte nebo úprava obsahu vzdělávání.

8. Během rozhovoru se mi několik učitelek MŠ svěřilo, že by uvítaly, kdyby byl ze strany PPP zájem o informace týkající se charakteristiky dítěte v prostředí MŠ. Je v tomto směru z Vaší strany nějaká spolupráce?

Z naší strany bezesporu zájem o spolupráci je. Před několika lety jsme prostřednictvím e-mailu všem MŠ a ZŠ rozesílali tiskopis Dotazník pro pedagogy MŠ. Tento tiskopis slouží právě k tomu, aby se učitelé písemně vyjádřili k dítěti, které má přijít do PPP. Velice vítáme od pedagogů jakékoli informace o dítěti, které má přijít na vyšetření školní zralosti do PPP.

9. Několik učitelek v MŠ prohlásilo, že by bylo dobré, kdyby pracovník PPP mateřskou školu navštívil a viděl, jak problémové děti v MŠ pracují. Jak je to s návštěvami mateřských či základních škol?

Pracovníci PPP tyto instituce navštěvují. Pokud je zapotřebí doporučit asistenta pedagoga k dítěti do MŠ, probíhá nejen vyšetření v poradně, ale také pozorování dítěte v MŠ. Podobně je tomu i na základních školách. Naši pracovníci pravidelně jednou do roka navštěvují školy, ve kterých jsou žáci s doporučenými podpůrnými opatřeními 2.-5. stupně, protože legislativa ukládá poradnám vyhodnotit efektivitu podpůrných opatření. Pokud takové dítě v MŠ není, nemůže poradna z kapacitních důvodů návštěvu realizovat. Jelikož v poradně máme osm úvazků odborných pracovníků na celý mělnický okres plus část okresu Praha – Západ, je prakticky nemožné navštěvovat každou MŠ a ZŠ. Pokud je nějaký důvod a PPP je MŠ nebo ZŠ vyzvána, samozřejmě návštěva proběhne.

10. Jaký podle Vás mají důvod rodiče k tomu, že jdou do poradny a následně neakceptují Vaše doporučení a dítě do školy posílají? Stává se to často?

Není to častý problém, ale občas se s ním setkáme. Domnívám se, že v některých případech rodiče nemají náhled na školní vyzrállost, respektive nezralost u vlastního dítěte, obzvláště, pokud nemají srovnání s jinými dětmi. Přijdou k nám proto, abychom jim potvrdili jejich názor, a pokud se tak nestane, zachovají se dle svého mínění.

Příloha C – Zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
(školský zákon)

§ 36 - Plnění povinnosti školní docházky

(1) Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku (dále jen "povinná školní docházka").

(2) Povinná školní docházka se vztahuje na státní občany České republiky a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů. Dále se povinná školní docházka vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany.

(3) Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.

(4) Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

(5) Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu (§ 178 odst. 2), v němž má žák místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu žáka (dále jen "spádová škola"), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu. Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost řediteli školy spádové, a to nejpozději do konce května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

(6) Žák umístěný ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené při tomto školském zařízení nebo v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má sídlo příslušné školské zařízení, popřípadě v jiné škole zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí.

(7) Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.

(8) Obecní úřad obce, na jejímž území je školský obvod základní školy, poskytuje této škole s dostatečným předstihem před termínem zápisu k povinné školní docházce seznam dětí, pro které je tato škola spádová a jichž se týká povinnost podle odstavce 4. Seznam obsahuje vždy jméno, popřípadě jména, a příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu dítěte, v případě cizince místo pobytu dítěte.

Příloha D - Rozhovor s pedagogy mateřských škol

1. Myslíte si, že rodiče s dětmi, které měly odklad školní docházky, doma pracují na předškolní přípravě, nebo se spíše spoléhají na pracovní činnosti v mateřské škole a práci pedagogů?

Učitelka č. 1: *Já osobně si myslím, že se spoléhají na pracovní činnosti v mateřské škole. Nezajímají se o to, co by měli s dětmi doma dělat. Můj názor je, že s nimi nic nedělají.*

Učitelka č. 2: *Spoléhají se na nás. Na naše přípravy, na všechno. Kolikrát se ani nezeptají.*

Učitelka č. 3: *Myslím si, že se spoléhají na práci pedagogů v mateřské škole, i když se najdou i rodiče, kteří se ptají. Ale většina z těch co mají odklad, se spoléhají na naši práci.*

Učitelka č. 4: *Neříkám, že se nezajímají, ale jestli s nimi doma pracují, to my tedy nevíme. Řekla bych, že tak 70% se nevěnují, i když se najdou i tací, kteří se zajímají. Záleží na tom, jaká je to sociální skupina. To je vysoce individuální. Ale spíše ne.*

Učitelka č. 5: *Můj názor je, že tak 50 %.*

Učitelka č. 6: *Je to tak 50 na 50. Měly jsme 3 děti po odkladu a pracovali jenom jedni rodiče s holčičkou, co měla vadu řeči. Rodiče se zeptají, kdy by měli jít k logopedovi, ale to se týká spíše těch mladších dětí. U předškoláků to rodiče neřeší.*

Učitelka č. 7: *Já si myslím, že většina rodičů se opravdu spoléhá spíše na práci pedagogů v mateřských školách, ale najdou se i tací rodiče, kteří se čas od času přeptají a snaží se také zapojit.*

Učitelka č. 8: *Já si myslím, že s dětmi nepracují, že se spoléhají na práci pedagogů.*

Učitelka č. 9: *Jsou rodiče, kteří se svým dítětem hodně věnují a hodně s nimi pracují, ale to je menšina. Více rodičů s dětmi nepracují.*

Učitelka č. 10: *Myslím si, že většina rodičů se spoléhá na práci pedagogů.*

Učitelka č. 11: *Ano, rodiče se spoléhají na pracovní činnosti v mateřské škole.*

Učitelka č. 12: *Spoléhají se na mateřskou školu.*

Učitelka č. 13: *Většina rodičů se spoléhá na předškolní zařízení.*

Učitelka č. 14: *Většina se spoléhá na mateřskou školu.*

Učitelka č. 15: *Myslím si, že málo rodičů doma s dětmi nějakým způsobem pracuje.*

Učitelka č. 16: *Rodiče s dětmi podle mého názoru doma moc nepracují.*

Učitelka č. 17: *Mnozí rodiče se spoléhají na mateřskou školu.*

Učitelka č. 18: *Jen výjimečně se stává, že se rodiče na mateřskou školu nespolehají.*

2. Zajímají se rodiče o to, jaké metody a prostředky používáte při předškolní přípravě? Konzultují s Vámi, jaká domácí příprava je nejvhodnější?

Učitelka č. 1: *To souvisí s tím, jak jsem odpověděla před tím. Spíš ne.*

Učitelka č. 2: *Tak právě, že ne. No, bohužel. My bychom to akorát uvítaly, ale ne.*

Učitelka č. 3: *Rodiče se nezajímají. Podívají se na pracovní listy, které visí na nástěnce. Když tam nic není, tak si asi myslí, že s nimi nic neděláme.*

Učitelka č. 4: *Zase opět jak kdo, ale spíše ne. Většinou my chodíme za rodiči.*

Učitelka č. 5: *Já bych řekla, že ne.*

Učitelka č. 6: *Myslím si, že nemají zájem.*

Učitelka č. 7: *Je to rok od roku méně. Myslím si, že dříve byl zájem ze strany rodičů mnohem větší. V poslední době, bych řekla, že mateřskou školu berou jako přípravu do školy a rodiče se moc neangažují.*

Učitelka č. 8: *Zajímají se, ale většinou nekonzultují.*

Učitelka č. 9: *Ne, spíše my učitelky chodíme za rodiči a radíme jim.*

Učitelka č. 10: *Ne, iniciativa je spíše z naší strany. To my chodíme za rodiči a radíme jim.*

Učitelka č. 11: *Po dobu mé praxe v mateřské škole se rodiče spíše nezajímají.*

Učitelka č. 12: *Ne.*

Učitelka č. 13: *Jen sporadicky.*

Učitelka č. 14: *Minimálně.*

Učitelka č. 15: *Jen někteří a nepravidelně.*

Učitelka č. 16: *Někteří rodiče ano.*

Učitelka č. 17: *Ano, ale je to minimum rodičů.*

Učitelka č. 18: *Pouze někteří rodiče.*

3. V jaké oblasti mají děti po odkladu největší potíže?

Učitelka č. 1: *Tak my jsme měli jednoho chlapce s odkladem. Měl problémy po sociální stránce, s komunikací s dětmi a grafomotorikou. Dítě se bálo podepsat, něco namalovat. Chlapec byl hodně úzkostlivý, takže na to jsme se s kolegyní zaměřovaly. Jinak jsou to logopedické vady a grafomotorika, tak půl na půl.*

Učitelka č. 2: *To je individuální. Každé dítě má samozřejmě jiný důvod odkladu. Já jsem měla hodně logopedické a adaptační potíže. Hodně dětí plakalo, byly sociálně nevyzrálé. Ty přístupy jsou pomalejší. I když jsem měla jednoho chlapečka a ten má prosociální poruchu. Ted' se to bude řešit přes poradnu a bude mít od září asistenta.*

Učitelka č. 3: *Nejvíce asi grafomotoriku. Myslím si, že za poslední 2 roky mají děti potíže s grafomotorikou.*

Učitelka č. 4: *Já mám u těchto dětí s odkladem jeden problém a to, aby děti vůbec chtěly provádět nějakou činnost. V mnoha případech je to o tom, že dítě má velkou nechuť k něčemu něco dělat. Z domova jsou zvyklí sedět hodiny u počítačů a potom tyto věci nebaví, protože nemají prvopočátky těchto činností. My pracujeme od začátku takové ty věci, jako mačkej si s hlinou. To by měly umět už z domova. Tím se to děti teprve začínají učit a potom se to s nimi táhne do konce předškolního věku. Potom grafomotorika. První čára k mozku je ruka. Asi více méně i řeč a sociální nezralost. Vždy je něco lepší, něco je horší. Řekla bych, že asi tak jedna třetina, ale ve většině případů je to spojené. Je to jak řeč, protože to všechno spolu souvisí. Řeč, grafomotorika a sociální nezralost. Je to hodně individuální.*

Učitelka č. 5: *V řeči a sociální zralosti. Když už odklad dítě má, tak jsou to všeobecné znalosti, není tam vůbec zralost, třeba ta sociální. Co se vlastně procvičuje? To jsou všeobecně známé věci. Když má dítě odklad, tak se více zaměřuje na vyjadřování, slovní zásobu, samostatnost, i sebevědomí. Ale vycházíme z výsledků testů PPP.*

Učitelka č. 6: *Soustředěnost, grafomotorika a také logopedie. Grafomotorika zaostává, protože rodiče se svými dětmi doma nic nedělají rukama. V mateřské škole děti dostávají pracovní listy, hodně si kreslí a my jim ukazujeme, jak by měly držet tužku.*

Učitelka č. 7: *Bohužel, úplně největší problémy mají s řečí, s výslovností, což my tady napravit až tak nemůžeme, protože od toho je tady specialista, speciální logoped nebo klinický logoped, který po návštěvě rodičem dostane instrukce. Takže my už to tady můžeme pouze podpořit nebo nějakým způsobem upevňovat, ale s logopedem*

spolupracuje rodič a dítě. Potom to jsou hodně poruchy pozornosti, pak jsou tady poruchy ADHD, možná špatná grafomotorika, ale ta se dá během půl roku napravit. Pokud to dítě spolupracuje a nemá žádné kombinované vady, tak grafomotorika je v podstatě nejlehčeji odstranitelná. Soustředěnost, ta je na delší dobu, to je horší. Jinak procvičovat musíme úplně všechno. Básničky spojené s pohybem nebo spojené s grafickým záznamem. S dětmi provádíme různé činnosti. Grafomotoriku, neupevní pouze pracovní listy, musí se začít od začátku, od velkých tvarů. Na to jsou dobré křídly, malování houbičkou. Prostě velké formáty, modelování. Prostě rozvoj jemné motoriky, to všechno přispívá k tomu, aby se grafomotorika správně vyvíjela.

Učitelka č. 8: *Pozornost, výslovnost, soustředěnost a grafomotorika. Máme tady pracovní listy, didaktické pomůcky na soustředění jako je hra s názvem Logiko. Děti mají největší potíže se samostatností a svoji práci nechtějí mnohdy dokončit. Musím je motivovat, aby zadanou práci dotáhly do zdárného konce. Dětem nejvíce chybí soustředěnost a zodpovědnost.*

Učitelka č. 9: *V první řadě je to grafomotorika a potom logopedie. Na grafomotoriku máme ve třídě mnoho grafomotorických listů. Jestliže má dítě velký problém, začíná se od základů postupným uvolňováním ruky. Co se týká logopedické nápravy, tak my odborníci nejsme, ale pracujeme s knihami, kde jsou básničky, verše, obrázky.*

Učitelka č. 10: *V první řadě je to grafomotorika, tam vidím největší potíže, a potom ještě logopedie. Na grafomotoriku máme mnoho grafomotorických listů, pokud má někdo hodně velké potíže, začínám s uvolňováním ruky, poté děti pracují s grafomotorickými listy. Co se týká logopedických problémů, tak my odborníci nejsme, pouze s dětmi procvičujeme uvolňování jazyka, ale pracujeme s knihami.*

Učitelka č. 11: *Nejčastěji je to asi komunikace. Děti jazykově připravuji, učím je básničky a říkanky. Dále procvičuji počítání, u dětí rozvíjím matematické představy a prostorovou orientaci.*

Učitelka č. 12: *Udržení pozornosti a řečové problémy. Ve třídě s dětmi hrají různé hry na procvičování pozornosti a učím je různé básničky.*

Učitelka č. 13: *Je to řeč, grafomotorika, soustředěnost. U dětí převládá mechanická paměť a z toho důvodu učím formou hry, procvičování pojmů.*

Učitelka č. 14: *Převážně se to týká mluveného projevu, grafomotoriky a soustředění. Vyučovací proces je v rámci těchto nedostatků zaměřen právě na tyto problémy.*

Učitelka č. 15: *Největší problémy jsou s řečí a grafomotorikou, na základě toho s dětmi pracuji na zlepšení, například dostávají pracovní listy s grafomotorickým cvičením.*

Učitelka č. 16: *Je to řeč a soustředěnost, podle toho se s dětmi pracuje.*

Učitelka č. 17: *Řeč, soustředěnost a grafomotorika, vše se procvičuje.*

Učitelka č. 18: *Děti jsou slabé v oblasti hrubé a jemné motoriky a mají řečové potíže. Vše procvičuji podle potřeby.*

4. Kdo individuální plán pro děti s odkladem školní docházky vytváří? Na základě čeho dostane dítě individuální plán?

Učitelka č. 1: *Individuální plán vytváříme my učitelky. Všechny děti po odkladu na třídě pracují s individuálním plánem. Z poradny dostaneme vyjádření, co by se mělo rozvíjet a podle toho se s dítětem pracuje. Každá třída snad měla někoho s individuálním plánem. Já jsem měla tedy jednoho chlapce s odkladem školní docházky a probíhá předškolní vzdělávání.*

Učitelka č. 2: *Předškolní vzdělávání probíhá formou motivačních úkolů podle témat. Jsou to matematické představy, jazykové, rozumové úkoly, aby se děti seznámily jak s čísly, tak s písmeny, aby měly přehled. I já pracuji s individuálním plánem, a tak vždy když vím, jaký problém děti mají, dávám dětem nějakou činnost zaměřenou na daný problém, aby byly vidět výsledky. Pokud mají děti problém s grafomotorikou, tak se více piluje grafomotorika. Co se týká logopedie, tak tam funguje vnější strana. Z naší strany to tak nejde, protože na logopedii nejsme proškolené.*

Učitelka č. 3: *Vždy učitelky, vytváří se na základě vyjádření z PPP.*

Učitelka č. 4: *Individuální plán se dostává na základě vyšetření z PPP. Vypracovává ho třídní učitelka v konzultaci s vedoucí třídní učitelkou. Z PPP dostaneme vždy nějaký okruh, jak bychom měly s dítětem pracovat nebo dostáváme pomůcky. Například nyní máme pro chlapce knížky, pexesa, různé obrázky. Já jsem měla odklady tři, jednoho chlapce jsem měla s individuálním plánem a s asistentkou. U chlapce to byla velmi těžká sociální nezralost a mentální postižení. Ale pokroky u něj byly znát, protože sem přišel absolutně neschopen provozu ve skupině a dnes se oblékne, obslouží se, dojde si na záchod a reaguje na pokyny, což ze začátku nereagoval vůbec. Maminka hodně spolupracovala. Ostatní děti ve třídě ho měly rády a přijaly ho. Jinak my individuální*

plán rozlišujeme. A to pokud má dítě nějakou poruchu nebo jestli má odklad školní docházky. Individuální plán může být doporučen z PPP.

Učitelka č. 5: *Už jenom tehdy, že má odklad, pak ještě musí mít nějaké specifické problémy. Jako třeba jeden chlapec, který u nás měl individuální plán ještě před tím, než měl odklad. Měl spoustu diagnóz a byl vyšetřen ještě než měl odklad.*

Učitelka č. 6: *Ve třídě máme děti se třemi odklady. Všechny děti pracují s individuálním vzdělávacím plánem, který vytvořím na základě doporučení z PPP.*

Učitelka č. 7: *Individuální plán vždy vytváří učitelka na základě výsledků a doporučení z odborného pracoviště. My jsme s kolegyní měly podklady jak z PPP, z neurologie a také od logopeda jsme měly nějaké podklady. Oni nám vždy navrhnou, jak individuální plán nejlépe vytvořit. Záleží na tom, zda je dítě s nějakým podpůrným opatřením, jestli na to dostanete nějaké podpůrné prostředky, nebo si musíme vystačit s tím, co máme. Pro děti po odkladu odborník může doporučit, že má dítě pokračovat ve standardní školní přípravě. Pokud je dítě opožděné nebo je hravé, nedokáže se soustředit, tak vždy z poradenského zařízení dostaneme zprávu, kde doporučí individuální vzdělávací plán anebo odklad školní docházky bez individuálního vzdělávacího plánu. V rámci portfolia mají děti list, kde jsou zaznamenávány kroky dalšího vývoje. Kde se zlepšují, co jim jde špatně, co jim jde pomaleji a v rámci celé předškolní docházky se jednou za 3 měsíce, většinou to děláme čtvrtletně, zaznamenávají posuny. U dítěte s odkladem školní docházky je ještě jeden záznamový papír, kde se zaznamenává úroveň dosaženého zlepšení. To se také zaznamenává čtvrtletně. Ale není povinností učitele, nezažádá-li o to zákonný zástupce anebo nemá doporučení z poradenského zařízení, vypracovávat individuální vzdělávací plán. Tohle jsem si zjišťovala, protože to bychom tady nedělali nic jiného, než papírovali. Už takhle má tady dítě takovou složku, kterou nemá ani u lékaře. V loňském roce jsme měli chlapečka se speciálními vzdělávacími potřebami. Byl opožděný a bylo potřeba mu jednotlivé úlohy rozčlenit na jednotlivé části. Jeho individuální plán spočíval v tom, že úkoly nebude plnit komplexně, ale že se mu budou rozdělovat. Třeba když ráno maloval obrázek, mohl si po nějaké době odpočinout a potom se k němu vrátit, třeba po svačince, jiné děti měly obrázek za 15 minut hotový.*

Učitelka č. 8: *Plán vytváří učitelka. Určitě musí všechny děti pracovat s individuálním plánem. U nás na třídě máme dvě děti s individuálním plánem. Oba jsou cizinci, a tak*

mají individuální plán od samého začátku. Hlavně jde o řeč a komunikaci. Pokud se chlapcům ukáže, co mají dělat, tak svoji práci zvládnou. Jinak s dětmi pracuji podle toho, co mi nabídne pedagogicko-psychologická poradna. Individuální plán potom dělám pro každé z dětí. Podle zprávy z PPP vím, s čím má dítě problém a na základě toho pak s dítětem individuálně pracuji.

Učitelka č. 9: *Pracuji, každé dítě má jiný plán, na základě čeho má odklad, takže je to vypracováno rozdílně. Co se týká odkladu, tak s dětmi pracujeme při ranní činnosti. Mám smíšenou třídu, takže děti bez odkladu si hrají a my se dětem s odkladem můžeme věnovat. Děti třeba pracují podle Šimonových pracovních listů.*

Učitelka č. 10: *S plánem, který vypracuji vždy já, pracují všechny děti po odkladu. IVP se vypracovává rozdílně, podle toho, v čem má dítě potíže. Pracujeme na základě PPP, kde nám učitelkám poradí, jakým způsobem máme s dětmi pracovat. Mám smíšenou třídu, takže s dětmi s IVP pracuji při ranních činnostech, kdy si děti bez odkladu hrají, nebo když se nejde ven. S dětmi pracuji na základě her nebo učením prožitkem. Nikdy se nejedná pouze o předávání informací. Individuální vzdělávací plán jsem vypracovávala pro každé dítě, které jsem tu měla po odkladu. Vždy jsem se držela toho, co napsala pedagogicko-psychologická poradna.*

Učitelka č. 11: *Učitel plus ředitelka. Individuální plán dostane dítě podle druhu postižení a spolupráce s PPP.*

Učitelka č. 12: *Učitel na třídě.*

Učitelka č. 13: *Na základě doporučení PPP. Individuální plán vytváří třídní učitelka.*

Učitelka č. 14: *Paní učitelky na třídě, spolupráce je i s paní ředitelkou. Všechny děti pracují podle PPP.*

Učitelka č. 15: *Učitelka ve spolupráci s rodiči, jaké má dítě zkušenosti, znalosti a dovednosti.*

Učitelka č. 16: *Učitelky ve třídě, pracují se všemi dětmi podle IVP.*

Učitelka č. 17: *IVP vypracuje učitelka na základě PPP a ředitelka ho schvaluje.*

Učitelka č. 18: *Vyučující učitelky ve třídě na základě doporučení poradny.*

**5. Spolupracují děti s učitelkami na předškolním vzdělávání bez větších potíží?
Vnímají tuto činnost jako zábavu nebo povinnost?**

Učitelka č. 1: *Děti spolupracují, ale jak kdy. Když nemají svůj den, tak to vnímají spíš jako povinnost, ale v rámci dne. Děláme to s nimi stejně, takže to neberou nějak negativně.*

Učitelka č. 2: *Já se vždy snažím, aby je má práce motivovala a činnosti vnímaly jako zábavu, což se mi, myslím, daří.*

Učitelka č. 3: *Děti spolupracují, já myslím, že s tím problém nemají a jestli jako zábava nebo jako povinnost, asi jak kdy.*

Učitelka č. 4: *Je to individuální, ale obvykle to není problém.*

Učitelka č. 5: *Řekla bych, že spolupracují, může se samozřejmě najít někdo, kdo na něco nemá chuť, ale my děti netlačíme. U předškoláků neříkám, že musí. Dítě se má motivovat, aby do toho šlo s chutí.*

Učitelka č. 6: *Já myslím, že jako zábavu.*

Učitelka č. 7: *Jestliže jsou děti správně motivované, tak spolupracují. Záleží jakou formu paní učitelka zvolí. Pokud dá práci formou hry, je to pro děti příjemnější. Když jsem byla na školení, tak paní lektorka doporučovala 8 minut. Po 8 minutách už pozornost klesá a dítě to vnímá jako povinnost. Pokud je problém s pozorností, tak je lepší častější práce v menších časových intervalech.*

Učitelka č. 8: *Jak kdy, většinou, když mají poruchu soustředěnosti, tak záleží na tom, jak se jim chce.*

Učitelka č. 9: *Jako zábavu. Děti se učí velice rády. Nestalo se mi, abych měla dítě, které by nechtělo.*

Učitelka č. 10: *Jako zábavu. Děti se učí velice rády. Nestalo se mi, abych měla dítě, které by se k nějaké činnosti stavělo negativně.*

Učitelka č. 11: *Práci naplánuji formou hry a děti ji vnímají jako zábavu.*

Učitelka č. 12: *Ano, bez obtíží a děti vše vnímají jako zábavu.*

Učitelka č. 13: *Většinou ano. Chlapci mají občas problém s koncentrací.*

Učitelka č. 14: *Spíše jako zábavu, ale záleží na typu dítěte.*

Učitelka č. 15: *Ano, spolupracují.*

Učitelka č. 16: *Jak které děti.*

Učitelka č. 17: *Děti formou hry činnosti baví, pracovní listy někoho nebaví.*

Učitelka č. 18: *Děti spolupracují, většinou si rozdíl neuvědomují.*

6. Myslíte si, že přípravné třídy by byly pro děti vhodnější variantou, než pobyt v mateřské škole?

Učitelka č. 1: *Já si myslím, že ano.*

Učitelka č. 2: *To je individuální. Některé dítě to potřebuje, některé zase ne.*

Učitelka č. 3: *Jak pro koho. Já bych byla pro, kdyby 50% dětí co plánují odklad, šlo do přípravné třídy. Takže asi bych to zprůměrovala. Fakt je, že po sociální stránce je to tady pro ně lepší. Ale pro grafomotoriku nebo logopedii by byla lepší přípravná třída.*

Učitelka č. 4: *Já si myslím, že je to věc názoru a že je to hodně individuální. Vůbec bych nespécifikovala, jestli je to lepší nebo horší. Podle mého názoru by měla být v každé oblasti nějaká speciální třída, aby tam docházely děti, které potřebují individuální péči na velký kolektiv. Takové ty snížené třídy. Alespoň jedna třída na Kralupy pro děti, které potřebují speciální péči, které potřebují individuální péči ve sníženém počtu dětí. Mohou tam být děti, které mají poruchu logopedickou, zrakovou, sluchovou. Ty třídy po republice jsou, jenom v Kralupech se žádná nevyskytuje.*

Učitelka č. 5: *Myslím si, že pro předškoláky by to nebylo špatné. Jako učitelka jsem sice neviděla tuto práci, ale pro děti po odkladu by to mohlo být dobré. Záleží, proč mají odklad.*

Učitelka č. 6: *Já si myslím, že záleží na dítěti, na mateřské škole i na paní učitelce. Nikdy jsem přípravnou třídu neviděla, tak nemohu posoudit. Líbí se mi, že jsou v mateřské škole děti v kontaktu s mladšími dětmi. V přípravné třídě se už děti hádají, kdo je lepší, což nevím, zda je to pro děti po odkladu žádoucí, když je tam nějaká diagnóza.*

Učitelka č. 7: *Popravdě, já jsem nikdy takovou přípravnou třídu neviděla a nevím, kdo v přípravné třídě vlastně učí. Tohle nemůžu objektivně posoudit. Podle toho, co jsem někde četla, to možná pro některé děti vhodné je, ale pro některé zase ne.*

Učitelka č. 8: *Nemám s tím zkušenost, nedokážu to posoudit. Možná by to bylo dobré, předškoláci by se na první třídu připravili a cítili by se důležitější a pozornost by se v tomto případě nacvičila daleko lépe.*

Učitelka č. 9: *Abych řekla pravdu tak nevím. Já jsem se o tohle nikdy nezajímala. Můj názor je, že by to pro děti bylo prospěšné.*

Učitelka č. 10: *Abych řekla pravdu, ani nevím. Nikdy jsem se o to nezajímala. Můj názor je, že by to pro děti bylo prospěšnější.*

Učitelka č. 11: *Já jsem pro přípravnou třídu. Dítě si zvyká na nové prostředí a je to pro něj psychická příprava.*

Učitelka č. 12: *Nevím, vždy záleží na individualitě dítěte.*

Učitelka č. 13: *Přípravné třídy by byly velmi vhodné.*

Učitelka č. 14: *Nemohu posoudit, ale myslím si, že ano.*

Učitelka č. 15: *Myslím si, že ne.*

Učitelka č. 16: *Přípravné třídy by nebyly lepší variantou.*

Učitelka č. 17: *Přípravné třídy by byly vhodnější, dítě by se naučilo povinnosti.*

Učitelka č. 18: *Nemohu posoudit.*

7. Co si myslíte o odkladu školní docházky? Je odklad pro děti prospěšný či zbytečný?

Učitelka č. 1: *Tady bych řekla, že je to případ od případu. U některých dětí ano, u některých dětí zase ne. Někteří ho nepotřebují a zbytečně stráví rok v mateřské škole. Nudí se v ní a v ničem jim to nepomůže, spíš si uleví rodiče, když má v mateřské škole sourozence, tak dají dítěti odklad školní docházky.*

Učitelka č. 2: *Odklad školní docházky je dobrý pro děti, které to opravdu potřebují, ale jsou tady i děti, které ho nepotřebují. Děti všechno věděly, měly jen logopedický problém. My máme přípravy stejné, takže se opakují, děti už znají básničky, písničky, pojmenování planet. Už mají přehled a mají znalosti a nebaví je to. Samozřejmě je musíme motivovat, aby je mateřská škola bavila. Děti, které s kolegyní máme první rok, se bojí přihlásit, tyto děti již všechno vědí a vykřikují, takže je to opravdu individuální. Pro někoho je to prospěšné, pro někoho zbytečné a úleva rodičů.*

Učitelka č. 3: *To je individuální. Někdy je potřebný, jindy je zbytečný.*

Učitelka č. 4: *To je hodně individuální. Někdo to potřebuje, někdo to nepotřebuje. Měla jsem chlapečka, který do školy nepatřil. Byť jsem s oběma rodiči mluvila a přesvědčovala je, rozhodli se dát chlapce do 1. třídy. Navštívili paní psycholožku a ta prohlásila, že to zvládne, ale já tomu moc nevěřím. Ani si ode mě nevyžádala žádný*

posudek. Většinou rodiče dají na názor paní učitelky. Obvykle si i zbytečný odklad nechají od učitelky vymluvit.

Učitelka č. 5: *Někdo ho potřebuje a u někoho je to zbytečné. Dneska jsme se zrovna o tom bavily s kolegyní, že děti hodně špatně mluví. Vadí mi, že školy slevily ze svých požadavků. Pamatuji si, že dříve děti nemusely umět maximálně 1 hlásku. Do 2 až 3 měsíců vše musely napravit.*

Učitelka č. 6: *Ve většině případů je zbytečný. Podle mého názoru asi 80% rodičů nechce mít povinnosti, a tak školní docházku odkládá.*

Učitelka č. 7: *Smutné je, že někdy vůbec nefungují rodiče nebo nefunguje spolupráce mezi rodičem a mateřskou školou. Někdy dají rodiče dítěti zbytečně odklad, jindy zase nezralé dítě dávají i přes můj nesouhlas do základní školy. Ale většinou byly odklady rozhodnuty správně.*

Učitelka č. 8: *Jak pro koho. To je vždy individuální. Někdy to byla móda, že mělo dítě odklad, někdy zase rodiče nechtěli, aby mělo jejich dítě odklad s tím, že je to zbytečné. S odkladem souhlasím v tom případě, pokud je to pro dítě prospěšné. Někdy se rodiče vymlouvají na sociální nezralost a někdy nám učitelkám na rovinu řeknou, že chtějí svým dětem prodloužit dětství a děti ještě nemají žádné povinnosti. V současné době, si myslím, že tento trend zbytečného odkladu ustupuje.*

Učitelka č. 9: *Jsou děti, které to opravdu potřebují, pak jsou děti, které bych do školy dala, ale rodiče si přejí odklad. Někdy to je však zapotřebí, takže je to tak půl na půl.*

Učitelka č. 10: *Jsou děti, které to opravdu potřebují. Pak jsou děti, které bych do školy dala, ale rodiče si přejí odklad. Mrzí mě, že pokud někoho z rodičů pošlu s dítětem do PPP, neproběhne ze strany poradny spolupráce ve smyslu nějaké návštěvy. Může se stát, že odborník z poradny na dítěti neshledá důvod k odkladu, ale my si myslíme opak.*

Učitelka č. 11: *Rodiče ho preferují, ulehčují si práci.*

Učitelka č. 12: *Jak u koho.*

Učitelka č. 13: *Ve většině případů je zbytečný.*

Učitelka č. 14: *Je spíše zbytečný.*

Učitelka č. 15: *Některým odklad nepomůže, ale je to individuální.*

Učitelka č. 16: *Je zbytečný.*

Učitelka č. 17: *Je zbytečný, většinou PPP uzná vše na žádost rodičů.*

Učitelka č. 18: *Většina dětí má odklad naprosto zbytečně.*

8. Jaký názor podle Vás mají na odklad školní docházky rodiče? Preferují ho nebo naopak?

Učitelka č. 1: *Tak to je individuální, ale záleží případ od případu. Myslím si, že je to tak 50 na 50.*

Učitelka č. 2: *Rodiče občas reagují podle toho, jak se jim to hodí. Většinou však poslechnou naše rady. Nedá se říci, že by odklad preferovaly.*

Učitelka č. 3: *My jsme měly jednoho chlapce s logopedickou vadou, o kterém jsme tvrdily, že je odklad zbytečný a rodiče mu odklad dali. Měly jsme i holčičku, která byla sociálně nevyzrálá, doporučovaly jsme odklad a maminka řekla, že ne. Měsíc před koncem školního roku si to rozmyslela a odklad nakonec dala. Byla na prvních hodinách přípravné třídy a zjistila, že to její dítě nezvládne.*

Učitelka č. 4: *To je různé. Někdy je odklad na místě, jindy se mi zdá být zbytečný.*

Učitelka č. 5: *Je to individuální. Záleží na rodičích.*

Učitelka č. 6: *V mé třídě rodiče podle mého názoru odklad školní docházky spíše preferují.*

Učitelka č. 7: *Máme taky maminku, která věděla už od narození, že její chlapec je červencový, tudíž bude mít odklad. Měli jsme chlapečka, ten byl narozen v měsíci září a my jsme maminku podporovaly, ať si vyběhá potvrzení a ať ho dá do školy před dovršením šestého roku. On byl natolik vyspělý, že první třídu s přehledem zvládne.*

Učitelka č. 8: *To je individuální. Někteří si nechají poradit nebo udělají dítěti vyšetření.*

Učitelka č. 9: *Je to tak půl na půl. Jsou rodiče, které vstup do první třídy vyžadují, my učitelky víme, že na to dítě nemá. Potom musíme rodiče přesvědčit, že odklad není ostuda. Teď tady jedno dítě, myslíme si, že toto dítě bude odklad potřebovat, ale maminka řekla, že v žádném případě.*

Učitelka č. 10: *Taky si myslím, že i v tomto případě je to půl na půl.*

Učitelka č. 11: *Rodiče ho preferují, ulehčují si práci.*

Učitelka č. 12: *Preferují.*

Učitelka č. 13: *Odklad rodiče preferují.*

Učitelka č. 14: *Někteří rodiče ho preferují.*

Učitelka č. 15: *Je to individuální, ale většinou ano.*

Učitelka č. 16: *Spíše preferují.*

Učitelka č. 17: *Jak kdo, když to rodič vyžaduje, tak si ho v PPP prosadí.*

Učitelka č. 18: *Rodiče odklad spíše preferují.*

9. Zvyšuje se, podle Vašeho názoru, v mateřských školách počet dětí s odkladem?

Učitelka č. 1: *Tak tady bych řekla, že se odklady určitě zvyšují. My jsme měly ve třídě 25 dětí a z toho měl 1 odklad.*

Učitelka č. 2: *Bavily jsme se tady o tom a zvyšuje se to. Měli jsme ve třídě 25 dětí, odklad jich mělo 6, takže u nás ve třídě to bylo hodně vidět.*

Rok od roku jsou děti více a více problematictější. Více máme dětí s poruchou. Dříve neexistovala porucha. Buď bylo dítě vychované, nebo ne. Ted' je to ve spoustě případů na půl. Dítě má poruchu a rodiče mu povolují právě proto, že je chudinka. Také se děti rodí později, maminky jsou většinou kariéristky. Vady přibývají, je více asistentek.

Učitelka č. 3: *Určitě se zvyšují. Měly jsme 25 dětí ve třídě a z toho 4 děti měly odklad.*

Učitelka č. 4: *Na jednu stranu musím říct, že jsou děti trochu horší. Na druhou stranu musím být spravedlivá, co se za posledních 20 let stalo. V současné době je mnoho informací a elektroniky. Dříve měly děti daleko větší fantazii, protože vyběhly ven a uměly si hrát. Já si myslím, že v mnoha případech jsou děti obětí moderní doby, která je ted' obklopuje. Jinak jsem měla ve třídě tři děti s odkladem.*

Učitelka č. 5: *Minulý rok jsme měli 3. Tento rok budeme mít romského chlapečka. Rodiče musela ředitelka zkontaktovat, protože musel nastoupit. Řekla bych, že se odklady zvyšují. Myslím si, že je to tím, že si to rodiče mohou vynutit.*

Učitelka č. 6: *Tady na třídě ne, ale všeobecně asi jo. Já když jsem dříve chodila do mateřské školy, tak muselo mít odklad opravdu jenom nějaké problémové dítě, hlavně to psali lékaři, nebylo to na žádost rodičů, takže asi kvůli tomu toho tolik nebylo. Nešlo to tak jednoduše. Na třídě máme 25 dětí jako ve vedlejší třídě. My jsme tady měly 3 odklady a já si myslím, že 2 byly odůvodněné a jeden ne.*

Učitelka č. 7: *Já bych řekla, že je to pořád stejné. Loni bylo 25 dětí ve třídě a 3 měly odklad. Letos máme opět 25 dětí a z toho má odklad 5 dětí. Přišly nám 2 děti, které před tím vůbec nenavštěvovaly mateřskou školu, byly ze slabších sociálních poměrů.*

Učitelka č. 8: *V této třídě momentálně nikdo nemá odklad. To se teprve bude řešit na konci roku. Já tady ve třídě tipuji dva odklady, ale to se ještě uvidí.*

Učitelka č. 9: *Ted' bych řekla, že se odklady snižují. Ted' mám pouze jedno dítě s odkladem. Je to asi pět let zpátky, kdy bych řekla, že se dávaly odklady zbytečně.*

Učitelka č. 10: *Já ted' měla jenom jedno dítě s odkladem. Myslím, že asi před pěti lety se odklady zvyšovaly, ale ted' se snižují.*

Učitelka č. 11: *Každý rok přibývá více dětí s OŠD. Máme 11 dětí s OŠD.*

Učitelka č. 12: *Ano, neměla jsem předškoláky.*

Učitelka č. 13: *S ohledem délky mé praxe se rozhodně navyšuje.*

Učitelka č. 14: *Dle délky mé praxe ano. 25 dětí a 7 dětí je s odkladem.*

Učitelka č. 15: *Ano, 10 dětí v MŠ je s odkladem.*

Učitelka č. 16: *Zvyšuje, letos jsem neměla třídu předškoláků.*

Učitelka č. 17: *Ano zvyšuje. Žádné, mám mladší děti.*

Učitelka č. 18: *Ano, zvyšuje se.*

10. Odklad školní docházky mají většinou chlapci nebo dívky?

Učitelka č. 1: *Řekla bych, že spíš chlapci.*

Učitelka č. 2: *U nás ve třídě to byli chlapci.*

Učitelka č. 3: *My jsme to tento rok měly půl na půl, ale myslím si, že chlapci jsou na tom hůře.*

Učitelka č. 4: *Chlapci. I když to tak nevypadá, tak kluci jsou daleko křehčí. Dívky jsou takové bojovnice.*

Učitelka č. 5: *Já jsem měla málo dětí, ale řekla bych, že je to tak půl na půl.*

Učitelka č. 6: *Myslím si, že je to namíchané.*

Učitelka č. 7: *Ve větší míře to bývají kluci.*

Učitelka č. 8: *To přesně neřeknu. Je to individuální. Před dvěma lety, jsem měla více chlapců s odkladem, ale na druhé straně bylo zase více chlapců ve třídě.*

Učitelka č. 9: *Chlapci.*

Učitelka č. 10: *Chlapci.*

Učitelka č. 11: *Spíše chlapci, dívky jen výjimečně.*

Učitelka č. 12: *Nevím.*

Učitelka č. 13: *Většinou chlapci.*

Učitelka č. 14: *Většinou mají odklad chlapci.*

Učitelka č. 15: *To je různé.*

Učitelka č. 16: *Nelze přesně říci.*

Učitelka č. 17: *To je různé. Někdy chlapci, někdy zase dívky.*

Učitelka č. 18: *Spíše chlapci.*

11. Spolupracuje Vaše mateřská škola s odborníky? Jestliže ano, kteří odborníci Vaši školu, konkrétně Vaši třídu navštěvují?

Učitelka č. 1: *Naši školu navštěvuje organizace Lexík. Děti dostanou papír a vyplňují různé úkoly. Udělají si nějaký test a podle toho se vyhodnotí výsledky.*

Učitelka č. 2: *Ano. Měli jsme 1 chlapečka, byl to autista, takže my jsme začali úzce spolupracovat s Nautisem, což je instituce, která se právě zabývá autistickými dětmi. Nejenom, že docházeli domů, ale spolupracovali úzce i s námi.*

Učitelka č. 3: *My jsme měli akorát Lexika, to je všeobecně pro celou školku. Rodiče chodili do poradny a na logopedii.*

Učitelka č. 4: *Mě překvapuje už delší dobu, že si PPP od nás nějakým způsobem nevyžádá nějaký posudek, jaký názor k tomu máme my učitelky. Jinak jsme měli 1 chlapečka a spolupracovali jsme s kolegyní s Nautisem.*

Učitelka č. 5: *V loňském roce jsme měly autistické dítě, takže jsme spolupracovaly několikrát do roka. I my učitelky jsme jezdily na školení. I ve svém volném čase jsme se zúčastnily různých seminářů, co nám byly nabídnuty. Naše mateřská škola nyní pracuje na čtenářské pregramotnosti, takže se každý měsíc zúčastňujeme. Kurz se jmenuje čtenářská pregramotnost. Dále je spolupráce s PPP.*

Učitelka č. 6: *V současné době naše mateřská škola spolupracuje pouze s PPP.*

Učitelka č. 7: *Ted' momentálně tady máme integrovaného žáčka s poruchou autistického spektra, tak ted' nás momentálně navštěvují odborníci ze společnosti Nautis, ale jinak naše školka jako taková spolupracuje v posledních 4 nebo 5 let s PPP v Roztokách. Tam sídlí organizace Lexík, který dělá předškolní screening.*

Učitelka č. 8: *Spolupracujeme s Lexíkem. To je vyšetření dětí na zralost.*

Učitelka č. 9: *V současné době s nikým nespolečujeme.*

Učitelka č. 10: *Zpětně 3 nebo 4 roky jsme spolupracovali s Lexíkem.*

Učitelka č. 11: *V naší mateřské škole za rok 2016/2017 žádný odborník do mateřské školy nepřicházel.*

Učitelka č. 12: *Ano, psycholog.*

Učitelka č. 13: *Pedagogicko-psychologická poradna, Lexík, semináře s psychologem.*

Učitelka č. 14: *Lexík, pedagogicko-psychologická poradna, školení s psychologem.*

Učitelka č. 15: *Spolupracujeme s logopedem.*

Učitelka č. 16: *S pedagogicko-psychologickou poradnou.*

Učitelka č. 17: *Psycholog, odborník z organizace zvané Lexík a s pedagogicko-psychologickou poradnou.*

Učitelka č. 18. *Spolupráce probíhá s pedagogicko-psychologickou poradnou, s Lexíkem a v naší mateřské škole probíhají různá odborná školení.*

Příloha E – Rozhovor s pedagogy základních škol

1. S čím mají žáci 1. třídy největší problém?

Učitelka č. 1: *Já jsem se setkala s tím, že mají špatný úchop tužky. Není to sice největší problém, ale stává se to často.*

Učitelka č. 2: *Některé děti jsou sice chytré, ale mentálně nezralé. Ačkoliv jsou inteligentní, ještě by potřebovaly rok navíc.*

Učitelka č. 3: *To je individuální. Dost často se stává, že mají děti problémy se sebeobsluhou, dost často se setkávám s poruchami řeči, takže se doporučuje rodičům návštěva logopeda.*

Učitelka č. 4: *Je to hlavně soustředěnost a pozornost. I s kázní mají děti problémy.*

Učitelka č. 5: *Nejvíce je problém se soustředěností.*

Učitelka č. 6: *Poslední dobou jsou děti méně samostatné.*

Učitelka č. 7: *Nepozornost a sociální nezralost. Dítě špatně snáší oddělení od rodičů a pláče. Při hodinách se musí někteří žáci opakovaně napomínat, ať si otevřou sešit.*

Učitelka č. 8: *S kázní, vnímáním, nevydrží udržet pozornost.*

2. Ve městě Kralupy nad Vltavou se žádné přípravné třídy nevyskytují. Co si o této skutečnosti myslíte? Potřebuje dítě přípravnou třídu nebo dítěti stačí práce v mateřské škole?

Učitelka č. 1: *Bylo by fajn, kdyby tady byly.*

Učitelka č. 2: *Uvítaly bychom je, ale při naší škole je skvělá mateřská škola, která dětem poskytne dobrou přípravu.*

Učitelka č. 3: *Ted' je uzákoněná povinná předškolní mateřská škola, takže si myslím, že to je dobrá věc. Myslím si, že mateřské školy pracují dobře, takže děti přípravnou třídu nepotřebují.*

Učitelka č. 4: *Ne, je dostačující docházka do mateřské školy.*

Učitelka č. 5: *Dříve byla koncepce, kdy byly plány výuky jako práce s nůžkami, básničky, číslice, písmena, kličky. To se pozitivně projevilo na dětech. Poslední dobou se vše zvolnilo, což má na dítě negativní vliv. Nyní se vracíme ke koncepci výuky u předškolního roku. To znamená, že docházka je povinná. Myslím si, že stačí příprava v mateřské škole.*

Učitelka č. 6: *Dítě nemusí absolvovat přípravnou třídu, jestliže proběhla dobrá příprava v mateřské škole.*

Učitelka č. 7: *Dítě nepotřebuje přípravnou třídu, stačí dobrá příprava z domova a z mateřské školy.*

Učitelka č. 8: *Já to asi dobře neposoudím. Myslím si, že by stačila mateřská škola. Otázka je, jak to mateřská škola pojímá. Mně se nelíbí, že se ve třídě vyskytují různé věkové skupiny dětí. Spíše bych v mateřské škole uvítala samostatnou třídu předškoláků.*

3. Spolupracuje Vaše škola s nějakými odborníky?

Učitelka č. 1: *Pedagogicko-psychologická poradna na Mělníku a ještě dis centrum Praha, to je ordinace kde jsou děti vyšetřované.*

Učitelka č. 2: *Tady na škole je výchovná poradkyně. Například když mám ve třídě nějakého autistu, pomáhá mi pro něj vytvořit individuální vzdělávací plán.*

Učitelka č. 3: *Určitě spolupracuje škola s pedagogicko-psychologickou poradnou. Tam se může dítě poslat i během roku, prostě kdy je potřeba. Většinou se problém u dítěte pozná během prvního půl roku.*

Učitelka č. 4: *Dochází sem manželský pár, jsou to kliničtí psychologové a rozebírají sociální vztahy ve třídě. Do naší školy dochází jednou ročně do čtvrtých tříd.*

Učitelka č. 5: *Pouze s pedagogicko-psychologickou poradnou.*

Učitelka č. 6: *S pedagogicko-psychologickou poradnou, taky máme na škole speciálního pedagoga.*

Učitelka č. 7: *Byli u nás manželé Kašparovi, jsou to psychologové.*

Učitelka č. 8: *Když je potřeba, posíláme dítě do PPP ale většinou je to později. Pro rodiče i pedagogy je u nás na škole přednáška o školní zralosti, kterou provádí psycholožka z PPP.*

4. Žáci s odkladem jsou spíše dívky nebo chlapci?

Učitelka č. 1: *U mě je to půl na půl.*

Učitelka č. 2: *Chlapci.*

Učitelka č. 3: *To nemohu jednoznačně říct. Možná spíše chlapci.*

Učitelka č. 4: *Je to tak padesát procent dívek a padesát procent chlapců.*

Učitelka č. 5: *Spíše chlapci, v minulém roce to byla zase děvčata.*

Učitelka č. 6: *To je různé.*

Učitelka č. 7: *Z mého pohledu jsou to spíše chlapci.*

Učitelka č. 8: *Chlapci.*

5. Co si myslíte o odkladu povinné školní docházky?

Učitelka č. 1: *Já to zohledňuji. Je rozdíl, když mám ve třídě dítě narozené například v lednu a jiné dítě je narozené v srpnu. Určitě jsem pro odklad školní docházky.*

Učitelka č. 2: *Já si myslím, že by se to zohlednit mělo. Děti, kterým bylo nedávno šest let, jsou hravější. Když je dítě nezralé, mělo by si ještě hrát, takže souhlasím s odkladem školní docházky.*

Učitelka č. 3: *Pokud je mezi dětmi třeba půl roku rozdíl, tak to vidět je, ale není to pravidlem, jestliže rodiče se svému dítěti věnují. Zohlednit jednotlivé dítě nejde, protože je tady skupina dětí, která pak už pracuje stejně. U některých dětí je odklad vhodné řešení, protože za rok už je vidět pokrok. U některého dítěte je odklad školní docházky potřebný, některé děti mají odklad zase zbytečně.*

Učitelka č. 4: *Ano určitě by se mělo zohlednit, musí se to sledovat. Někomu odklad prospěje, takže je odklad v některých případech vhodný.*

Učitelka č. 5: *Obecně ano, ale je to individuální. Někde je odklad prospěšný.*

Učitelka č. 6: *Mělo by se zohlednit, záleží však na vlivu rodiny a intelektu dítěte. Souhlasím s odkladem, když ho dítě potřebuje.*

Učitelka č. 7: *Důvod nynějšího posunu zápisu z února na duben. Zohlednit by se dítě mělo. Odklad je pro nezralé dítě na místě.*

Učitelka č. 8: *Já si myslím že ne, to je individuální, někdo má problémy i v 7 letech, záleží jaké je dítě.*

6. Myslíte si, že ve škole hraje roli věk dítěte? Mělo by přihlídnout k tomu, některým dětem je teprve šest let?

Učitelka č. 1: *Na konci roku rozdíly vidět nejsou. Jenom pár dětí, ale většinou se to během roku srovná.*

Učitelka č. 2: *Pokud není snížené IQ, tak není žádný problém ani od začátku.*

Učitelka č. 3: *To bych řekla, že ne.*

Učitelka č. 4: *Ne, většinou se to vyrovná.*

Učitelka č. 5: *Nejsou.*

Učitelka č. 6: *Rozdíl jsou díky odkladu srovnány, tudíž vidět nejsou.*

Učitelka č. 7: *Na konci roku jsou všechny děti vyrovnané. Problém mají pouze ti, kteří jsou školsky nezralí a musí následně například první třídu v krajním případě i opakovat.*

Učitelka č. 8: *Ani ne.*

7. Je vidět při vyučování a pracovních činnostech nějaký rozdíl mezi dětmi po odkladu a dětmi bez odkladu školní docházky?

Učitelka č. 1: *Není, možná u některých dětí na začátku, ale během roku se to srovná.*

Učitelka č. 2: *Není, děti po odkladu již bývají na první třídu dostatečně připraveny, jedině že by mělo dítě problém s IQ.*

Učitelka č. 3: *Já bych taky řekla, že ne. Protože odklad byl určitému dítěti udělen, protože bylo v něčem nezralé. Po roce už se dítě dostane na požadovanou úroveň a dítě se ostatním vyrovná.*

Učitelka č. 4: *Ani není vidět rozdíl, většinou se to vyrovná.*

Učitelka č. 5: *Odklad není vázán na zručnost, záleží na péči z rodiny.*

Učitelka č. 6: *Záleží, z jakého důvodu byl odklad.*

Učitelka č. 7: *Některé děti po odkladu jsou naopak zručnější.*

Učitelka č. 8: *Jak u koho. U někoho i přes odklad nejsou výsledky oproti šestiletému tak výrazné, někdy se to vyrovná.*

8. Je na Vaší škole nějaký podpůrný projekt, kroužek nebo doučování, které by pomohlo zvládnout školní výuku a zlepšit výsledky dětí, které mají problém s učením a nezvládají svojí školní práci?

Učitelka č. 1: *Dříve nic takového na naší škole nebylo, ale nyní podle evropské unie bude od září projekt na podporu slabých žáků a žáci se budou doučovat.*

Učitelka č. 2: *Bude na naší škole projekt a my učitelky se budeme věnovat dětem, které budou například čtenářsky zaostávat.*

Učitelka č. 3: *Probíhá tady asistenční služba, která je v současné době potřebná.*

Učitelka č. 4: *Když je potřeba, tak dítě doučím. Není to pravidelné, například pokud je dítě po nemoci.*

Učitelka č. 5: *Na naší škole v současné době neexistuje žádný projekt, ale po prázdninách se tato situace bude řešit a pro děti bude připraveno doučování.*

Učitelka č. 6: *Momentálně nemám žádný projekt.*

Učitelka č. 7: *Od měsíce září budou na této škole podporováni žáci, kteří mají potíže s učivem.*

Učitelka č. 8: *Kolegyně z první třídy rozjždí v rámci šablon doučování pro prvňáky. Bude se s nimi pracovat 1x týdně 60 minut. Šablony jsou projekt z unie.*

Příloha F – Procvičování grafomotoriky v mateřské škole

Zákonní zástupci a pedagog souhlasí se zveřejněním fotografií.

Příloha G – Vstup dítěte do 1. třídy

Příloha H - Filipínská míra

Zde je vidět fyzická školní nezralost u dítěte vlevo a fyzická školní zralost u dítěte vpravo.

Příloha I – Zpráva předškolního zařízení o dítěti

Pedagogicko - psychologická poradna Středočeského kraje

pracoviště Mělník, Bezručova 109

www.pppstredoceska.cz

tel. 315 623 045

Zpráva předškolního zařízení o dítěti

Po vyplnění **důvěrné!** Podtrhněte nebo jiným způsobem vyznačte to, co se pro sledované nejlépe hodí. Máte-li další závažné poznatky nebo nevyhovují-li zcela kategorie zde uvedené, připojte svá pozorování na volném listu

Jméno žáka: Datum narození:

Bydliště: Docházka do MŠ od:

Označení kmenové MŠ:

Škola kde bylo dítě u zápisu:

Zasíláme jako podklad (označte):

- k prvotnímu vyšetření
 ke kontrolnímu vyšetření - poslední ze dne:

1. Řeč - výslovnost	☐ jasně zřetelně vyslovuje všechny hlásky
☐ neumí vyslovit některé hlásky, které
☐ dítě je zařazeno v odborné logopedické péči
2. Řeč - komunikace	☐ přiměřeně a živě mluví s dětmi i dospělými
☐ mluví pouze s dětmi, nejisté v hovoru s dospělými
☐ málomluvné, jednoslovné odpovědi, vyhýbá se rozhovoru
3. Řeč - vyjadřování	☐ přiměřeně věku, gramaticky správné
☐ nepohotové, řeč pomalá s chudou slovní zásobou
☐ překotná řeč, občas se zajíká
☐ těžkopádné, argamatické, v jednočlenných větách
4. Řeč - reprodukce	☐ umí vyprávět událost, obsah pohádky apod.
☐ vzpomene si námět, hlavní postavu - souvislosti však s obtížemi
☐ neumí vyprávět o zážitku, obsah pohádky
5. Motorika - obratnost	☐ obratné, šikovné v pohybových hrách
☐ méně obratné
☐ výrazně neobratné, pomalé (případné pády)
6. Lateralita	☐ dítě se projevuje jako pravák
☐ dítě se projevuje jako levák
☐ laterarita nevyhrazená (při činnosti střídá pravou - levou)
7. Grafomotorika	☐ správný úchop tužky, zvládá s jistotou
☐ zvýšený tlak na podložku, křečovitost v tahu
☐ nesprávný úchop tužky
8. Kresba	☐ zcela odpovídá věku
☐ postava spíše na nižší úrovni
☐ čarání s dodatečným pojmenováním
☐ nerad kreslí
9. Sebeobsluha	☐ samostatně při oblékání a jídle, používá příbor
☐ obleče se, obuje - nezvládá zavazování tkaniček, jí lžičí
☐ nesamostatně, pomalé, vyžaduje pomoc dospělého

10. Hra samo se zapojuje a získává další děti
 zapojuje se až po výzvě
 nejeví spontánní zájem, nesesetrvá ve hře
11. Hra - osvojení novou hru snadno pochopí
 potřebuje opakované vysvětlení
 osvojení obtížné, i přes opakované vysvětlení mu hra působí potíže
12. Sociabilita aktivní, navazuje spolupráci s dětmi
 vázáno na dospělé osoby, s dětmi navazuje kontakt obtížně
 agresivní, konfliktní ve vztahu s vrstevníky
 samotář
13. Emocionalita spontánní bez strachu či pláče
 nevypočitatelné reakce, vzdor, negativismus
 citlivé, ostýchavé, nesmělé dítě, plačtivé
14. V rodině je dítě vedeno přiměřeně
 nadměrně preferováno, rozmazlováno
 s malým zájmem až lhostejností
 nepřiměřeně tvrdě - tělesné tresty
15. Dle Vašeho názoru je zralé pro první třídu ZŠ
 prospěl by mu odklad školní docházky
 mělo by být vřazeno mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:
.....
16. Zahájí-li dítě školní docházku v řádném termínu v základní škole, bude mít pravděpodobně potíže
 v psaní
 ve čtení
 v matematice
 v udržení kázně
 jiné (vypište)
17. Dítě je integrováno jako žák se speciálními vzdělávacími potřebami:
 ne
 ano (důvod)

Další poznatky (např. zdravotní stav dítěte - různé typy postižení, rodinné prostředí a jeho výchovné působení, chování dítěte v MŠ, upřesnění důvodu vyšetření, návrh doporučení a opatření - osobní názor pedagogů atd.)

Zpracoval(a):

V dne

razítko školy a podpis ředitele(ky)

Grafický návrh: Josef Burda
josefburda@mac.com

Příloha J – Doporučující posouzení k odkladu povinné školní docházky

Pedagogicko - psychologická poradna Středočeského kraje

pracoviště Mělník, Bezručova 109

tel. 315 623 045, e-mail: melnik@pppsk.cz

Č.j. 207-1-244/2017-23314-čer

V Mělníku dne 6.2.2017

Doporučující posouzení k odkladu povinné školní docházky

Jméno dítěte :

Datum narození:

Bydliště:

MŠ : **MŠ Gen.Klapálka, Kralupy nad Vltavou**

ZŠ (dle zápisu) : **ZŠ Gen.Klapálka, Kralupy nad Vltavou**

Na základě pedagogicko – psychologického vyšetření doporučujeme odklad povinné školní docházky o jeden rok.

Důvod : Nevyzrálá grafomotorika u chlapce s psychomotorickým vývojem v normě.

Navrhovaná doporučení : OŠD s nástupem do 1.třídy ZŠ k 1.9.2018

- docházka do MŠ
- předškolní příprava s akcentem na grafomotorická uvolňovací cvičení a rozvoj vizuomotorické koordinace

Platnost doporučení: do 31.8.2018; kontrola není plánována

Vyšetřil: PaedDr.Černá

Pedagogicko-psychologická poradna
Středočeského kraje
Pracoviště Mělník
Bezručova 109, 276 01 Mělník
Tel.: 315 623 045
-1-

PaedDr. Zuzana Černá

vedoucí odloučeného pracoviště

Toto doporučení je vyhotoveno ve dvou rovnocenných stejnopisech, z nichž jeden obdrží zák. zástupce a druhý zůstává součástí spisové dokumentace v poradně.

Svým podpisem potvrzuji, že výše uvedená doporučení se mnou byla projednána, že jsem porozuměl/a jejich povaze a obsahu.

Převzal/a dne..... podpis(matka / otec / jiné)

Příloha K – Plán pedagogické podpory

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Jméno a příjmení dítěte, žáka nebo studenta (dále jen „žák“)	
Škola	
Ročník	
Důvod k přistoupení sestavení PLPP	
Datum vyhotovení	
Vyhodnocení PLPP plánováno ke dni	
I. Charakteristika žáka a jeho/její obtíží (silné, slabé stránky; popis obtíží; pedagogická, případně speciálně - pedagogická diagnostika s cílem stanovení úprav ve vzdělávání; aktuální zdravotní stav; další okolnosti ovlivňující nastavení podpory)	
II. Stanovení cílů PLPP (cíle rozvoje žáka)	
III. Podpůrná opatření ve škole (Doplňte konkrétní postupy v těch kategoriích podpůrných opatření, které uplatňujete.)	
a) Metody výuky (specifikace úprav metod práce se žákem)	
b) Organizace výuky (úpravy v organizaci výuky ve školní třídě, případně i mimo ni)	

c) Hodnocení žáka (vymezení úprav hodnocení, jak hodnotíme, co úpravami hodnocení sledujeme, kritéria)
d) Pomůcky (učebnice, pracovní listy, ICT technika, atd.)
e) Požadavky na organizaci práce učitele/lů

IV. Podpůrná opatření v rámci domácí přípravy (popis úprav domácí přípravy, forma a frekvence komunikace s rodinou)

V. Podpůrná opatření jiného druhu (respektovat zdravotní stav, zátěžovou situaci v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

VI. Vyhodnocení účinnosti PLPP (Naplnění cílů PLPP)	Dne:
---	-------------

--

Doporučení k odbornému vyšetření ²	☐ Ano	☐ Ne		
	☐ PPP	☐ SPC	☐ SVP	☐ jiné:

Role	Jméno a příjmení	Podpis a datum
Třídní učitel		
Učitel/é předmětu/ů		
Pracovník ŠPP		
Zákonný zástupce		

² Odpovídající zaškrtněte, případně doplňte.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martina Soukupová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Výchovné působení rodičů na dítě po odkladu školní docházky

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 53

Celkový počet stran příloh: 38

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2